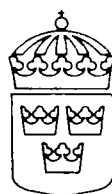

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1987/88:19

om särskilda regionalpolitiska insatser i
Norrbottens län m.m. (prop. 1987/88:86)

AU
1987/88:19

Arbetsmarknadsutskottet behandlar i detta betänkande proposition 1987/88:86 om särskilda insatser i Norrbottens län m.m. i vad avser de delar i propositionen som rör arbetsmarknads- och regionalpolitiken. I anslutning här till tar utskottet upp tolv motioner. Av dessa är sju från den allmänna motionstiden i år. Till betänkandet har fogats yttranden från kulturutskottet och näringsutskottet.

I nedanstående sammanställning redovisas propositionens fördelning på utskott.

<i>Utskott</i>	<i>Proposition</i>	<i>Utskotts- betänkande</i>
Justitieutskottet	Bilaga 1	JuU:46
Trafikutskottet	Bilaga 2	TU:26
Skatteutskottet	Bilaga 3	SkU:43
Utbildningsutskottet	Bilaga 4	UbU:38
Jordbruksutskottet	Bilaga 5 och 9	JoU:20
Arbetsmarknadsutskottet	Bilaga 6 och 8	AU:19
Bostadsutskottet	Bilaga 7	BoU:23
Näringsutskottet	Bilaga 8	NU:38

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna medelsanvisningen för Norrbotten, som nedan följer under resp. anslag.

- Arbetsmarknadspolitiska insatser 216,4 milj. kr.
- Lokaliseringsbidrag m.m. högst 125 milj. kr.
- Särskilda regionalpolitiska insatser 193 milj. kr.
- Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i länet 100 milj. kr.

Därutöver tillstyrks en allmän förstärkning av anslaget Lokaliseringsbidrag m.m. med 315 milj. kr.

Reservationer i fråga om medelsanvisningen har lämnats av moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna.

Utskottet framhåller att förslagen i propositionen bör ses som ett komple-

ment och en vidareutveckling av de åtgärder som under en följd av år vidtagits i Norrbotten. De fortsatta neddragningarna av personal vid basindustrierna gör det nödvändigt att kraftfulla åtgärder vidtas för att hjälpa och stödja de enskilda människor som berörs av strukturförändringarna.

Utskottet finner det tillfredsställande att de nu föreslagna åtgärderna har sin tyngdpunkt på kompetensutveckling och allmänt näringslivsstimulerande insatser.

Genomförandet av de föreslagna åtgärderna har i stor utsträckning delegerats till lokal och regional nivå vilket väl överensstämmer med den syn som utskottet vid olika tillfällen gett uttryck för.

Reservationer beträffande insatsernas inriktning och omfattning har lämnats av moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna.

Propositionen

Regeringen har genom proposition 1987/88:86 om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län m.m. förelagt riksdagen vad som har tagits upp i de till propositionen fogade utdragen av regeringsprotokollet den 17 mars 1988 för de åtgärder eller de ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

Bilaga 6 (Arbetsmarknadsdepartementet)

TIONDE HUVUDTITELN

I bilagan föreslår regeringen, efter föredragning av statsrådet Thalén, under B. Arbetsmarknad m.m. att riksdagen

1. godkänner den föreslagna tidsbegränsade ändrade användningen av starta-eget-bidraget i Norrbottens län,
2. godkänner den föreslagna regeländringen i fråga om rekryteringsstöd i samband med starta-eget-bidraget i Norrbottens län,
3. till Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 216 400 000 kr.

Bilaga 8 (Industridepartementet)

TOLFTE HUVUDTITELN

I bilagen föreslår regeringen, efter föredragning av statsrådet Peterson, under avsnittet C. Regional utveckling att riksdagen

1. dels till C 2. Lokaliseringsbidrag m.m. på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 440 000 000 kr.,

dels till C 13. Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 193 000 000 kr.,

bemyndigar regeringen att besluta om villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län i enlighet med vad som anförts,

dels till C 14. Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden

1987/88:A413 av Bruno Poromaa (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för en utveckling av Nordkalotten.

1987/88:A416 av Per-Ola Eriksson och Britta Bjelle (c,fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en särskild delegation tillsätts med uppgift att framlägga konkreta förslag till sysselsättningsskapande åtgärder inom Arjeplogs kommun.

1987/88:A431 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av närings- och regionalpolitiska utvecklingsinsatser i östra Norrbotten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tilldela Norrbottens län en ökad andel ur anslaget för regionala utvecklingsinsatser,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokaliseringssamrådet och offertstödet för industrietableringar i östra Norrbotten,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett åtgärdsprogram som stimulerar inflyttning till östra Norrbotten,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att skapa en bättre arbetsmarknad för kvinnorna i östra Norrbotten,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett särskilt investmentbolag bör bildas för Tornedalen med den inriktning som angivits i motionen.

1987/88:A435 av Paul Lestander (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Tornedalen skall proklameras som en EKO-dal,

2. att riksdagen hos regeringen begär att Norrbottens länsstyrelse får i uppdrag att initiera olika åtgärder för att Tornedalen skall kunna utvecklas till en EKO-dal.

1987/88:A437 av Paul Lestander (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av

omlokalisering av statlig verksamhet till Norrbotten och hos regeringen begär förslag härom.

AU 1987/88:19

1987/88:A464 av Paul Lestander (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett utvecklingsprogram för Arjeplog.

1987/88:A475 av Claes Rensfeldt (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens arbetsgivaransvar för kraftverksorten Porjus och Jokkmokks kommun.

Motioner med anledning av proposition 1987/88:86

1987/88:A39 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala vad som i motionen anförts om en decentralistisk inriktning av de regionalpolitiska insatserna i Norrbottens län,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till ett utvecklingsprogram för landsbygden enligt de riktlinjer som anförts i motionen,

12. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om starta-eget-ersättning för ungdomar inom lantbruket,

15. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om ett åtgärdsprogram för Arjeplogs och Jokkmokks kommuner enligt de riktlinjer som anförts i motionen,

18. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län anvisa ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag om 17,4 milj. kr. till 199 000 000 kr.,

19. att riksdagen beslutar att verksamheten vid Demografiska databasens centraler i Pajala, Jokkmokk och Jörn permanentas.

1987/88:A40 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande en utvärdering av "paketpolitiken",

2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjerna för det fortsatta utvecklingsarbetet i bl.a. Norrbotten som anges i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande kultursatsningar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande sänkta arbetsgivaravgifter i stödområde A,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande återinförande av sysselsättningsstöd i stödområde C,

10. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag på anslag C 13. rörande teknik- och kunskapsspridning, utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län och särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner och därmed anslår 146 000 000 kr. på anslag C 13. under tolfte huvudtiteln,

11. att riksdagen beslutar anslå 147 000 000 kr. på anslag C 14., Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län under tolfte huvudtiteln.

1987/88:A41 av Alf Wennerfors m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående principerna för regionalpolitiskt stöd,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående omprioritering av resurser för arbetsförmedling,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående arbetsmarknads- och utbildningsinsatser i Norrbottens län,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående sysselsättningskapande åtgärder i Norrbottens län,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående särskilda insatser för handikappade i Norrbottens län,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående särskilda insatser i Arjeplogs kommun,

7. att riksdagen till Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 31 650 000 kr.,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående statligt stöd till en teknikby i Luleå,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående teknikspridningsprojektet,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utvecklingsinsatser för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner,

12. att riksdagen till regionalt investmentbolag i Norrbottens län, på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88, anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr. samt bemyndigar regeringen att utge ett under fem år ränte- och amorteringsfritt lån i enlighet med vad som i motionen anförts, samt därmed avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att besluta om villkor för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län,

13. att riksdagen till Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län, på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88, anvisar ett reservationsanslag av 46 000 000 kr.,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående försöksverksamhet med friare användning av de regionalpolitiska länsanslagen.

1987/88:Ub32 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktning av kulturverksamheten.

6. att riksdagen beslutar inrätta ytterligare 30 lönebidragstjänster i Norrbotten och anvisa 3 000 000 kr. för detta ändamål,

8. att riksdagen beslutar anslå 90 000 000 kr. till branschinsatser för sågverksnäringen i Norrbotten,

9. att riksdagen beslutar anslå 25 000 000 kr. till länsstyrelsen i Norrbotten för ett projekt: Kvinnor i Norrbotten.

Utskottet

Insatsernas inriktning och omfattning

Propositionen

Norrbotten har sedan länge varit det län som haft det besvärligaste arbetsmarknadsläget. Befolkningsutvecklingen i länet har varit negativ under 1980-talet, men en viss stabilisering har skett de senaste åren. Den höga arbetslösheten har minskat. Fortfarande har länet dock en relativ arbetslöshet som är dubbelt så hög som riksgenomsnittet. Samma förhållande gäller antalet personer i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Den positiva utvecklingen inom näringslivet i hela landet med tillkomsten av nya företag och verksamheter samt utveckling av befintliga företag har kommit även Norrbottens län till del. Industrisysselsättningen i länet har trots denna utveckling legat på i stort sett oförändrad nivå under de senaste åren. Totalt sett har sysselsättningen ökat med ca 3 000 personer under 1980-talet.

Det stora beroendet av basindustrierna gör länets arbetsmarknad sårbar. Växlingar i konjunkturerna har fått stora genomslag i sysselsättningsutvecklingen. Den struktur som basindustrin har i Norrbottens län, med ett fåtal mycket stora enheter, gör också att nödvändiga strukturförändringar kan innebära stora påfrestningar för anställda och för enskilda orter. I länet är det främst malmfältskommunerna Kiruna och Gällivare som drabbats. Även andra kommuner, främst i Tornedalen, har påverkats av denna utveckling.

Antalet industrisysselsatta i Norrbottens län uppgår för närvarande till ca 18 400 personer, vilket innebär en betydande minskning sedan mitten av 1970-talet. Minskningen har skett inom basindustrierna inkl. träindustrin. Enligt de planer som nu gäller för främst de statliga basindustriföretagen i Norrbottens län kommer antalet anställda att minska med ytterligare ca 2 200 personer fram till år 1992.

I syfte att stabilisera utvecklingen i Norrbotten har statsmakterna gjort betydande stödinsatser de senaste tio åren.

Det år 1979 beslutade åtgärdsprogrammet (prop. 1978/79:127, AU 33, NU 45, rskr. 320 resp. 322) omfattade stöd till länet på totalt ca 1 miljard kr. Insatserna, som kanaliserades via en regional arbetsgrupp — Norrbottens-

delegationen —, var inriktade på investeringar samt olika näringslivsfrämjande insatser.

Riksdagsbeslutet år 1982 (prop. 1981/82:113, AU 23, rskr. 388) omfattade dels 355 milj. kr. till särskilda sysselsättningsfrämjande insatser, dels en sänkning av socialavgifterna i länets fyra nordligaste kommuner. Resurser anslogs bl.a. för att utveckla nya företag och verksamheter samt för att förstärka forskningen vid högskolan i Luleå. Betydande insatser gjordes också beträffande beredskapsarbeten.

Beslutet år 1983 (prop. 1982/83:120 AU 24, rskr. 305) omfattade åtgärder till en beräknad kostnad av ca 4 miljarder kronor under en treårsperiod för att långsiktigt främja utvecklingen och sysselsättningen i länet och för att möta den akuta sysselsättningskris som uppstått i Malmfälten. Insatserna koncentrerades till Malmfälten, bl.a. i form av arbetsmarknadspolitiska insatser för de friställda vid LKAB. Betydande kapitaltillskott beviljades också LKAB. Satsningen på forskning och utveckling fördjupades med inriktning på kompetensuppbyggnad i främst Luleå och Kiruna.

Utöver dessa insatser beslutade riksdagen om ett anslag på 200 milj. kr. för särskilda regionalpolitiska insatser i länet. Drygt hälften av medlen har gått till etablerings- och utvecklingskostnader för nya företag eller myndigheter samt till forskning, produktutveckling, teknikspridning och utbildning. Åtgärder riktade till småföretag har omfattat knappt 40 milj. kr. Insatserna har varit mest omfattande i Malmfälten.

Under 1980-talet har vidare ca 800 milj. kr. investerats i energianläggningar i Norrbottens län. Av dessa medel har staten svarat för ca en tredjedel.

Till de särskilda insatser som här nämnts kommer ordinarie program inom bl.a. arbetsmarknads- och regionalpolitiken. Sedan år 1982 har 208 företag i länet fått totalt 663 milj. kr. i lokaliseringsstöd och offertstöd. Detta beräknas ge 1 675 nya arbetstillfällen. Regeringen har lämnat stöd till teknikcentra i Kiruna och Gällivare. Ett omfattande stöd har även lämnats för att utveckla turistnäringen i länet.

Under perioden 1982/83—1987/88 har de medel länsstyrelsen disponerar för regionala utvecklingsinsatser ökat från 51 milj. kr. till 105 milj. kr. per år. Totalt har länsstyrelsen disponerat över 400 milj. kr. i sådana medel under perioden.

I östra Norrbotten bedrivs en försöksverksamhet med friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel. För innevarande budgetår har 37,5 milj. kr. anvisats härtill. Medlen har i första hand använts för utvecklingsprojekt för att stärka de befintliga företagen och för att stödja nyföretagande i regionen.

Inom en rad andra områden, främst beträffande kommunikationer och utbildning, har också vidtagits åtgärder för att utveckla infrastrukturen i Norrbotten. Den kommunala skatteutjämningen har också stor betydelse för Norrbotten.

I proposition 1987/88:64 redovisas förslag till åtgärder som berör nio departement. Förslagen om ytterligare medel till insatser i Norrbotten redovisas under följande huvudtitlar.

	milj. kr.
justitiedepartementet	10,0
kommunikationsdepartementet	15,0
finansdepartementet	40,0
utbildningsdepartementet	115,0
jordbruksdepartementet	39,0
arbetsmarknadsdepartementet	216,4
bostadsdepartementet	10,0
industridepartementet	336,0
miljö- och energidepartementet	10,0
Summa	791,4

Utöver detta redovisas i industridepartementets bilaga förslag om att 440 milj. kr. skall tillföras anslaget C 2. Lokaliseringsbidrag m.m. Av dessa medel beräknas högst 125 milj. kr. för projekt i Norrbottens län.

Åtgärderna syftar dels till att mildra effekterna av de personalneddragningar som de statliga företagen planerar, dels till att bygga vidare på och komplettera den positiva utveckling i länet som tidigare riksdagsbeslut bidragit till. Förslagen är i korthet följande:

För *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* riktade till de enskilda människor som berörs av sysselsättningsminskningarna föreslås sammanlagt 216,4 milj. kr.

För *kompetensutveckling* föreslås insatser inom utbildnings- och industridepartementens områden om sammanlagt 241 milj. kr. För det första föreslås insatser för utbildning och teknikspridning som direkt skall komma hela länet till del. För det andra föreslås en kraftig satsning på forsknings- och utvecklingsverksamhet med tyngdpunkten lagd på högskolan i Luleå.

För *näringslivsutveckling* föreslås sammanlagt 169 milj. kr. Inom denna ram föreslås bl.a. fortsatt utveckling av rymdverksamheten i Kiruna, utökade prospekteringsinsatser i länet, ett treårsprogram för intensifierat skogsbruk samt ett utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin.

Vidare föreslås att 30 milj. kr. anvisas för att förstärka tillgången på riskkapital i Norrbottens län. Särskilda insatser för näringslivsutveckling i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner samt åtgärder för turistnäringen föreslås också.

För *regionala utvecklingsinsatser* föreslås 100 milj. kr. Medlen skall disponeras av länsstyrelsen i Norrbottens län för att utveckla och genomföra bl.a. sådana projekt som redovisats från länet. Medlen bör även kunna användas för samnordiska projekt.

För *lokaliseringar av statlig verksamhet* föreslås sammanlagt 65 milj. kr. De skall användas för utgifter i samband med lokalisering av den centrala ADB-enheten för det nya tulldatasystemet till Luleå, för uppbyggnad av enheter inom rikspolisstyrelsen och lantmäteriverket i Kiruna samt för etablering av viss verksamhet inom affärsverket FFV i Norrbottens län. Statens vattenfallsverk och Sveriges Radio kommer också att lokalisera viss verksamhet till Norrbotten.

Moderata samlingspartiet framhåller i kommittémotion A41 att statsmakterna varken kan eller bör detaljstyra näringslivets inriktning och utveckling. Däremot är det väsentligt att det allmänna försöker skapa likvärdiga förutsättningar för näringslivet i hela landet. Motionärerna hänvisar till sin partimotion om regionalpolitiken och upprepar de i detta sammanhang lämnade förslagen om riskgarantilån och behovet av en förändrad handläggning av statsmakternas stöd till nytillkommande och expanderande företag. Det är viktigt att dessa stödärenden handläggs på en nivå där det finns en god kunskap om de lokala förhållandena. Motionärerna varnar dock för en politisering av handläggningen som innebär att man i stället för att i första hand beakta marknadsmässiga och produktionsmässiga förutsättningar för verksamheten sneglar på lokala politiska förhållanden. Det kan lätt innebära att effekten av det statliga stödet blir svaga och olönsamma företag. Avslutningsvis påpekar motionärerna att kompetensutvecklingen utgör ett mycket viktigt inslag i ansträngningarna att förbättra situationen i Norrbottens län.

I kommittémotion A40 (fp) betonas inledningsvis att det nu föreliggande förslaget beträffande Norrbotten aktualiserar frågan om utvärdering av den s.k. paketpolitiken. Man påpekar att den regionalpolitiska utredningen bör genomföra en sådan utvärdering och därvid särskilt studera "paketens" effekter i ett jämförande perspektiv och lämna rekommendationer rörande deras fortsatta inriktning och relation till övrigt regionalpolitiskt arbete.

Motionärerna anser vidare att regeringen fortsättningsvis bör söka former för det regionalpolitiska utvecklingsarbetet för bl.a. Norrbotten, vilka medger att en större del av insatserna kan ske kontinuerligt. Därmed kan man enligt motionärernas uppfattning skapa bättre utgångspunkter för långsiktighet i arbetet, samtidigt som hänsyn kan tas till problem, vilka kan följa av t.ex. överhettningstendenser i ekonomin.

Motionärerna understryker avslutningsvis vikten av att de nedsatta arbetsgivaravgifterna framöver endast bör gälla stödområde A och innefatta all icke-offentlig verksamhet. Man framhåller också i detta sammanhang folkpartiets krav att sysselsättningsstödet bör återinföras i stödområde C.

Centerpartiet framhåller i kommittémotion A39 att den negativa befolkningsminskningen i flera av länets kommuner måste hejdas och vändas, vilket förutsätter ett breddat näringsliv och fler arbetstillfällen. Det krävs enligt motionärerna en stor inflyttning till de områden som minskat mest om de skall kunna överleva.

Enligt motionärerna har socialdemokraternas politik varit starkt koncentrationsdrivande, och propositioner med särskilda "paket" måste betraktas som "brandkärsuttryckningar", betingade av nödvändigheten att i efterhand försöka reparera de skador en felaktigt förd politik orsakat. Enligt motionärerna krävs således ett decentralistiskt synsätt med ett nytänkande och mer generella insatser i syfte att skapa ett nytt näringslivsklimat och en större optimism och framtidstro hos människorna i regionalt utsatta regioner.

Motionärerna betonar vidare att det behövs åtgärder för att utveckla landsbygden. Landsbygden bör få sin rättmätiga del av de statliga insatserna som satsas på utveckling och infrastruktur. En utveckling av landsbygden förutsätter en helhetssyn på planeringen av infrastruktur, bebyggelse, service, kulturutbud m.m. Ett utvecklingsprogram för landsbygden bör tas fram enligt dessa riktlinjer.

I motion A431 av Per-Ola Eriksson (c) betonas att den negativa utvecklingen i östra Norrbotten, liksom i övriga glesbygdsområden, måste brytas. De åtgärder som regeringen vidtagit är dock för otillräckliga. Det behövs en politik med decentralistisk inriktning och med åtgärder inom en rad olika områden för att skapa en långsiktigt positiv utveckling. Det räcker inte med att nedbringa arbetslösheten, utan det behövs åtgärder under en längre tid som gör regionen intressant för företagsetableringar och inflyttning.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det nu föreliggande förslaget om särskilda insatser bör ses som ett komplement och en vidareutveckling av de åtgärder som under en följd av år har vidtagits i Norrbotten. Länet är i de flesta avseenden den mest utsatta regionen i landet. De fortsatta neddragningarna av personal vid basindustrierna LKAB, SSAB och ASSI gör det nödvändigt att kraftfulla åtgärder vidtas för att hjälpa och stödja de enskilda människor som berörs av strukturförändringarna. Förslagen i propositionen är i denna del väl utformade och bör kunna bidra till att högt ställda mål kan uppnås i detta avseende.

Utskottet finner det tillfredsställande att de nu föreslagna åtgärderna har sin tyngdpunkt på kompetensutveckling och allmänt näringslivstimulerande insatser. Därmed fullföljs den inriktning som i huvudsak inleddes genom riksdagens beslut år 1983. Redan genom dessa åtgärder — och genom den allmänna förbättring av ekonomin som den förda politiken har inneburit — kan en vändning till det bättre noteras i Norrbotten. Som framhålls i propositionen är den utveckling som nu kommit i gång sårbar, vilket ställer särskilda krav på uthållighet i gjorda satsningar. Många av förslagen i propositionen bygger vidare på tidigare gjorda insatser, inte minst i fråga om kompetensutveckling i anslutning till högskolan i Luleå och rymdverksamheten i Kiruna. Denna långsiktiga inriktning av arbetet kompletteras med olika åtgärder som direkt innebär nya arbetstillfällen, bl.a. genom lokalisering av statlig administrativ verksamhet. Inlandets problem uppmärksammas också genom en rad åtgärder.

Genomförandet av de föreslagna åtgärderna har i stor utsträckning delegerats till lokal och regional nivå, vilket väl överensstämmer med den syn som utskottet vid olika tillfällen gett uttryck för. Den framtidstro som nu finns i Norrbotten kommer att förstärkas genom att människorna själva i regionen i stor utsträckning kan förfoga över de medel som är nödvändiga för att komma till rätta med problemen.

I de ovan refererade motionerna tas upp principiella frågor som berör de allmänna riktlinjerna för insatserna i Norrbotten. Flertalet yrkanden går tillbaka på förslag som har redovisats i partimotioner om den allmänna

regionalpolitiken. Detta gäller bl.a. moderata samlingspartiets förslag om nya stödformer och handläggningen av det regionalpolitiska stödet, samt folkpartiets förslag om utvärdering av "paketpolitiken" och ändring av reglerna för nedsättningen av socialavgifterna och sysselsättningsstödet. Samma förhållande gäller centerpartiets yrkanden i motionerna A39 och A431 om en decentralistisk inriktning av regionalpolitiken och frågan om ett utvecklingsprogram för landsbygden.

Utskottet har nyligen behandlat dessa frågeställningar i betänkande AU 1987/88:13 och därvid bl.a. framhållit att den regionalpolitiska utredningen har i uppdrag att överväga regionalpolitikens inriktning i berörda avseenden. Utskottet gör samma konstaterande nu, och de ovan redovisade yrkandena avstyrks därför.

Vad gäller den i motion A40 (f)p aktualiserade frågan om att utvecklingsarbetet bör bedrivas kontinuerligt och långsiktigt vill utskottet betona att arbetet i Norrbotten har just denna inriktning. De nu föreslagna åtgärderna är enligt utskottets mening väl avvägda i detta avseende och torde bidra till att ytterligare förstärka denna inriktning. Medelsanvisningen sker genom reservationsanslag, vilket innebär att insatserna kan göras under en flerårig period. Motion A40 bör med hänvisning härtill inte föranleda någon riksdagens åtgärd i denna del.

Utskottet behandlar slutligen i detta avsnitt motion A413 av Bruno Poromaa (s), i vilken föreslås att regeringen skall ta initiativ till *en försöksverksamhet med frihandel på Nordkalotten*.

Utskottet vill med anledning av motionen erinra om att det sedan i juli 1987 finns ett samarbetsprogram inom Nordska ministerrådet om avveckling av handelshinder i Norden. Med hänvisning härtill bör motionen inte föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Decentralisering

I propositionen redovisas ett antal nu aktuella omlokaliseringar av statliga verksamheter. Den centrala ADB-enheten för det nya tulldatasystemet lokaliseras till Luleå, enheter inom rikspolisstyrelsen och lantmäteriverket byggs upp i Kiruna, och viss verksamhet inom affärsverket FFV etableras i Norrbottens län. Dessa verksamheter kommer enligt propositionen att sammanlagt innebära ca 100 nya arbetstillfällen. Vidare har Vattenfall beslutat att omlokalisera verksamhet från huvudkontoret i Stockholm till bl.a. Luleå. Den verksamhet som berörs är ledningen för Vattenfalls byggentreprenadverksamhet samt delar av dataverksamheten med totalt ca 70 tjänster. Vattenfall Region Norrbotten har fattat beslut om att flytta verksamhet till Jokkmokks kommun och att ge en resursförstärkning till den där befintliga verksamheten. Tillsammans beräknas detta innebära ett tjugotal nya tjänster till kommunen.

I enlighet med tidigare beslut kommer Sveriges Radio AB att i Kiruna etablera ett dotterbolag för administration av TV-licenserna. Verksamheten beräknas, när den är fullt utbyggd, sysselsätta över 70 personer.

Inom industridepartementet pågår också ett arbete med syfte att få tillstånd en avlänkning av tillväxten inom de privata tjänstenäringarna från

Stockholm till de regionalpolitiskt prioriterade områdena, bl.a. Norrbotten. Den i propositionen föreslagna utökningen av anslaget Lokaliseringsbidrag m.m. är delvis avsedd för särskilda projekt inom den privata tjänste- och servicesektorn i Norrbottens län. I detta sammanhang kan erinras om att riksdagen föregående år fattade beslut om vidgade möjligheter att lämna stöd till företag inom den privata tjänstesektorn samt till affärsverk och statliga uppdragsmyndigheter (prop. 1986/87:100 bil. 14, AU 13, rskr. 268).

Vidare bör erinras om retringens uppdrag åt televerket och postverket att utreda förutsättningarna för att förlägga ytterligare verksamhet till Norrbotten. För televerket gäller att utredningen skall avse möjligheterna att åstadkomma ca 200 arbetstillfällen, varav hälften i Kiruna och Gällivare kommuner. För postverket skall utredningen avse möjligheterna att åstadkomma ca 100 arbetstillfällen i malmfältskommunerna.

Paul Lestander (vpk) framhåller i motion A437 att riksdagen bör begära förslag av regeringen beträffande omlokalisering av statlig verksamhet. En rad förslag med detta syfte lämnas i motionen, t.ex. beträffande den centrala rennäringsadministrationen, ytterligare uppgifter från naturvårdsverket till fjällenheten i Jokkmokk, postgirokontoret, transportrådets transportsektion samt ett antal olika funktioner inom teleområdet.

Det i motionen framförda kravet på omlokalisering av statlig verksamhet till Norrbotten får anses väl tillgodosett genom de lokaliseringar till länet som redovisas i propositionen. Totalt beräknas länet därmed tillföras omkring 240 nya tjänster. Därtill kommer de ytterligare lokaliseringar som kan bli följden av pågående utredningsarbete inom televerket och postverket. I vilken omfattning man skall gå vidare med ytterligare decentralisering får övervägas i det löpande arbetet med decentraliseringsfrågorna. Med hänvisning till vad som ovan anförts bör motion A43 inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Kulturfrågor

I propositionen föreslås att satsningar genomförs på lokal och regional kulturverksamhet inom ramen för de särskilda medel om 100 milj. kr. som föreslås bli ställda till länsstyrelsens förfogande och till vilket utskottet återkommer senare i framställningen. I propositionen betonas att projekt som kommer i fråga för stöd måste ha goda förutsättningar att ge de efterfrågade utvecklingseffekterna.

Två motioner tar upp frågan om *kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv*.

I motion A40 (fp) framhålls att utveckling av lokalt anknuten kultur sannolikt har en viktig mobiliserande roll i den regionala utvecklingen. Däremot är det mer tveksamt om kulturyttringar med mer snäv regional eller lokal anknytning kan spela någon rekryterande roll till regionen. För detta krävs att ett kulturutbud av mer allmän karaktär finns att tillgå, anför motionärerna. De understryker vikten av att fortsätta satsningar på kultur i Norrbotten även inbegriper sådana yttringar, vilka kan förväntas underlätta rekrytering av personal till regionen.

Birgitta Rydell m.fl. (m) framhåller i motion Ub32 att den av regeringen

förutsätta satsningen på kulturprojekt måste utformas så att stödet främjar kulturverksamhet inom flera olika områden som t.ex. konst, musik, musei- och teaterverksamhet. Vidare framhålls att endast verksamhet som syftar till en hög kvalitet bör komma i fråga för stöd.

Arbetsmarknadsutskottet har erhållit yttrande över de aktuella motionerna från kulturutskottet som — i sammanfattning — anför att det inte är möjligt att i här aktuellt avseende göra en skillnad mellan olika slag av kulturinsatser. Ett av skälen härtill är att kvalitet måste prägla alla kulturinsatser. Stöd bör således kunna utgå både till insatser av amatörer och professionella och till samverkansprojekt. Ett vitalt kulturliv och en god kulturmiljö är viktiga faktorer för etablering inom näringsliv och rekryteringen av personal. För att kulturlivet på en ort skall vara livskraftigt krävs det bl.a. att det har en god lokal förankring, samtidigt som det förmår att engagera även andra människor än ortens egna invånare. Kulturutskottet anser därför inte att motionärernas synpunkter står i motsättning till regeringens förslag.

Arbetsmarknadsutskottet ansluter sig till det synsätt som kulturutskottet gett uttryck för i sitt yttrande. Motionärernas syfte torde således bli tillgodosett genom det aktuella regeringsförslaget, och någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna A40 och Ub32 i här aktuella delar är inte erforderlig.

Arbetsmarknadspolitiska frågor

Inledning

I propositionen föreslås en rad arbetsmarknadspolitiska åtgärder med syfte att dels lindra och motverka de negativa effekterna av de aviserade neddragningarna vid LKAB, SSAB och ASSI, dels stödja en positiv sysselsättningsutveckling i länet på längre sikt.

Förslagen innebär i sammanfattning följande.

	<i>milj. kr.</i>
arbetsförmedling	17,4
arbetsmarknadsutbildning	59
utbildning i företag	30
sysselsättningsskapande åtgärder (starta-egget-bidrag, rekryteringsstöd och beredskaps- arbeten)	63,35
introduktions- och lönebidrag	24
Samhall/Formelprodukter	6
jämställdhetsprojekt	1,65
särskilda insatser i Arjeplog	15

Regeringen hemställer vidare att riksdagen godkänner vissa regeländringar gällande Norrbottens län i fråga om användningen av starta-egget-bidraget samt rekryteringsstöd i samband med detta.

I propositionen framhålls att de förestående friställningarna i Norrbotten kommer att ställa så stora krav på intensiva förmedlingsinsatser att det är nödvändigt med en förstärkning av arbetsförmedlingens personalresurser under en treårsperiod. Dessa förstärkningar bör vara av en storleksordning som tillåter arbetsförmedlingen att lämna en god service till dem som blir berörda av friställningarna, utan att den behöver minska sin service till dem som redan i dag är anmälda som arbetslösa vid arbetsförmedlingen eller, som utan att tillhöra de friställda, kommer att anmäla sig där. Behovet av förstärkta personalresurser bedöms uppgå till 30 årsarbetskrafter under en treårsperiod till en kostnad av totalt 17,4 milj. kr.

I två motioner tas upp frågan om *resurserna för arbetsförmedlingen*.

I motion A41 (m) föreslås att ett eventuellt behov av ökade resurser för arbetsförmedling inledningsvis löses genom omdisponering av de betydande resurser som länsarbetsnämnden och länets arbetsförmedlingar totalt förfogar över. Det står enligt motionärerna regeringen fritt att vid ett senare tillfälle återkomma till riksdagen, då dessa möjligheter är uttömda.

Centerpartiet anför i motion A39 att förstärkningen av arbetsförmedlingens personalresurser bör finansieras genom en neddragning av de centrala resurserna på arbetsmarknadsverket. Motionärerna föreslår därför att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag om 17,4 milj. kr.

Utskottet delar propositionens uppfattning att det är motiverat med en förstärkning av personalresurserna vid arbetsförmedlingen. Detta kan, med hänsyn till arbetsbelastningen vid arbetsförmedlingarna i länet, inte ske genom en omfördelning av befintliga resurser, såsom föreslås i motion A41. En sådan lösning skulle bl.a. gå ut över andra arbetssökande än de som berörs av de aktuella neddragningarna vid basföretagen.

Frågan om överföring av resurser från AMS till arbetsförmedlingarna har utskottet behandlat i betänkande AU 1987/88:11. Utskottet anförde i detta sammanhang att decentraliseringen från den centrala nivån till regionerna har varit mycket positiv, men framhöll att det är svårt att ha någon bestämd uppfattning om möjligheten till ytterligare neddragning av personalresurserna på central nivå. I den nu aktuella motionen A39 (c) har i vart fall inte påvisats några sådana möjligheter.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks propositionens förslag och avstyrks motionerna A39 och A41 i aktuella delar.

Arbetsmarknadsutbildning

I propositionen anförts att det med tanke på omfattningen av de samlade personalinskränkningarna i länet är av stor vikt att öka *resurserna för arbetsmarknadsutbildningen*. Merparten av utbildningsinsatserna bör göras inom ramen för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen. Medelsbehovet för att förstärka den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen har beräknats till 59 milj. kr., varvid hänsyn tagits till det utbildningsbehov som finns med anledning av Sveriges Radios etablering av ett

dotterföretag i Kiruna för uppbörd av TV-licenserna. Härmed bedöms att ca 2 000 personer kan få utbildning hos såväl AMU-gruppen som hos företag och andra utbildningsanordnare.

Som ett led i regeringens mera långsiktiga satsning för att skapa ett livskraftigt näringsliv i Norrbotten föreslås att även möjligheterna till utbildning i företag förbättras. Det gäller framför allt utbildning i syfte att motverka störningar i produktionen, vilka beror på bristande yrkeskunskaper, s.k. flaskhalsutbildning. Det gäller också utbildning i syfte att stärka ställningen för arbetstagare med kort eller föråldrad utbildning.

För verksamheten med utbildning i företag i länet beräknas 30 milj. kr., vilket innebär att ca 3 700 personer skall kunna få utbildning.

I motion A41 (m) framhålls att etableringen av ett dotterbolag till Sveriges Radio med medföljande utbildningsbehov inte kan vara ett skäl för riksdagen att anslå medel för arbetsmarknadsutbildning. Det bör ankomma på företaget självt att avdela erforderliga resurser för ändamålet. Motionärerna pekar vidare på behovet av datautbildning för småföretagen. Finansieringen av den utökade arbetsmarknadsutbildningen föreslås ske via finansfullmakten.

Utskottet anser i likhet med propositionen att det är motiverat med en särskild satsning på arbetsmarknadsutbildning i Norrbotten. Beträffande frågan om utbildningsinsatsen vid Sveriges Radios etablering i Kiruna vill utskottet hänvisa till att riksdagen i tidigare sammanhang, senast vid behandlingen av proposition 1987/88:14 om särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland, godtagit att arbetsmarknadsutbildning får anordnas som ett medel att underlätta expansion vid ett enskilt företag. Den aktuella etableringen i Kiruna av ett dotterbolag till Sveriges Radio innebär ett omfattande utbildningsbehov, eftersom rekryteringen skall ske lokalt. För att inte begränsa möjligheten för andra företag att söka stöd till personalutbildning via de reguljära anslagen är det således motiverat med en finansiering på det sätt som föreslås i propositionen. Detta bör ses som en komplettering av de reguljära stödformerna som motiveras av arbetsmarknadssituationen i Kiruna.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna beträffande behovet av datautbildning för småföretagen.

Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag beträffande arbetsmarknadsutbildning i Norrbotten. Finansieringen bör ske på föreslaget sätt genom en ökad medelstilldelning för ändamålet. Motion A41 avstyrks i här aktuell del.

Sysselsättningsskapande åtgärder

I propositionen föreslås i detta avsnitt att antalet *starta-egat bidrag* bör öka från ca 200 per år till drygt 340 per år under en treårsperiod. Generellt gäller i dag att en arbetssökande måste vara arbetslös för att komma i åtnjutande av detta bidrag. För att ytterligare förbättra möjligheterna att utnyttja detta bidrag föreslås att bidraget på försök t.o.m. budgetåret 1990/91 får användas i Norrbottens län även för personer som riskerar att bli arbetslösa. Vidare föreslås att starta-egat bidraget i länet under försöksperioden får be-

viljas arbetstagare som har arbete och inte löper risk att bli arbetslös, i de fall arbetsförmedlingen får återbesätta den plats som bidragstagaren lämnar med en arbetslös som är anmäld hos förmedlingen. Om arbetsförmedlingen i en sådan situation använder rekryteringsstöd bör detta endast få ske om den erbjudna platsen är en tillsvidareanställning. Detta kräver en ändring av nu gällande regler. Medelsbehovet för denna förstärkning av starta-eget bidraget beräknas till 23,6 milj. kr., varav 250 000 kr. avses användas för en utvärdering. De utvidgade möjligheterna att utnyttja starta-eget bidraget får enligt propositionen under försöksperioden även gälla bidrag som beviljas av de ordinarie medel för starta-eget bidraget som tilldelas länet.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag beträffande starta-eget-bidraget i Norrbottens län. Det kan, som anförs i propositionen, med hänsyn till problemens omfattning vara motiverat att vidga möjligheterna till användning av detta bidrag.

I motion A39 (c) föreslås möjligheten till *starta-eget bidrag till ungdomar inom lantbruket*. Dessa bör enligt motionärerna få komma i åtnjutande av den hjälp och det stöd som erbjuds nystartande i andra näringar. Därmed skulle en nödvändig nyetablering och generationsväxling inom jordbruket underlättas.

Utskottet är inte berett tillstyrka att starta-eget bidraget generellt skall kunna utgå till ungdomar inom jordbruket. Enligt gällande regler kan lantbrukare liksom andra företagare erhålla kontant arbetsmarknadsstöd och därmed starta-eget bidrag när deras verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt. Bidrag till lantbrukare i Norrland kan emellertid utgå när de för sin försörjning behöver starta ett kombinationsföretag.

Utskottet har slutligen inhämtat att frågan om nya initiativ beträffande möjligheterna att ge stöd till yngre lantbrukare är uppmärksammas inom lantbruksrörelsen.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A39 i denna del.

För att underlätta för arbetsförmedlingen att placera dem som blir arbetslösa genom personalinskränkningarna i nya arbeten bör enligt propositionen ytterligare medel tillföras för *rekryteringsstöd*. Medelsbehovet härför beräknas till 19,75 milj. kr.

För *beredskapsarbeten*, bl.a. i syfte att förbättra tillgången till skogsvägar, beräknas 20 milj. kr.

När det slutligen gäller *medelsbehovet för de sysselsättningsskapande åtgärderna* tillstyrker utskottet att 63,35 milj. kr. anvisas för ändamålet. Detta bör ske på sätt som föreslås i propositionen, dvs. under det särskilda anslaget B 22.

Förslaget i motion A41 (m) om finansiering via finansfullmakten avstyrks därför.

Insatser för arbetshandikappade

För att stärka de arbetshandikappades möjlighet till fortsatt deltagande i arbetslivet i Norrbotten föreslås att länsarbetsnämnden får förfoga över ytterligare platser med introduktions- och lönebidrag. Merparten bör avse

det särskilda lönebidraget, som utnyttjas vid anställning i den privata och kommunala sektorn och för vilket lönesubventionen till arbetsgivare utgår enligt en fallande skala. Nämnden bör enligt propositionen kunna disponera 45 platser per år för introduktionsbidrag och 30 platser per år med särskilt lönebidrag. Vidare har räknats med ytterligare 15 platser hos allmännyttiga organisationer, med tillsättningen jämnt fördelad över treårsperioden. Kostnaderna bör få beräknas till sammanlagt 24 milj. kr.

I propositionen föreslås slutligen i detta avsnitt att Formelprodukter, som ingår i Samhallgruppen, tillförs 20 platser till en kostnad av totalt 6 milj. kr. för treårsperioden.

I motion N54 (vpk) föreslås att *ytterligare lönebidragsplatser* bör inrättas. Utöver regeringens förslag bör enligt motionärerna 3 milj. kr. anvisas för 30 sådana platser.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag, som innebär att totalt 110 nya platser tillkommer. Vpk-motionen avstyrks därmed i denna del.

I motion A41 (m) föreslås att ett *system med flexibla lönebidrag* bör prövas på försök i Norrbotten.

Den i motionen aktualiserade frågan om försöksverksamhet med flexibla lönebidrag har riksdagen nyligen behandlat (prop. 1987/88:100 bil. 12, AU 11, rskr. 186) och därvid hänvisat till den utvärdering av lönebidragssystemet som pågår. Denna bör avvaktas innan beslut tas om den framtida inriktningen. I budgetpropositionen aviserades försöksverksamhet med flexibla lönebidrag, och AMS prövar för närvarande frågan om var dessa försök skall bedrivas. Motion A41 bör således inte i denna del föranleda någon riksdagens åtgärd.

Särskilda jämställdhetsinsatser

I propositionen anføres att arbetsmarknaden i Norrbottens län fortfarande är starkt könsuppdelad. Andelen kvinnor inom jord- och skogsbruk liksom inom gruv- och tillverkningsindustri ligger under riksgenomsnittet. Svårigheterna för kvinnorna på arbetsmarknaden har bl.a. bidragit till en förhållandevis stor utflyttning från länet av framför allt unga kvinnor. Mot denna bakgrund finns det enligt propositionen anledning att öka de ansträngningar som redan görs för att förbättra kvinnornas möjligheter på arbetsmarknaden i Norrbotten.

I propositionen redovisas några projekt som syftar till att bredda kvinnors utbildning och yrkesval. Det gäller främst olika projekt vid Teknikens Hus och vid Tekniska högskolan i Luleå. Det föreslås också att länsarbetsnämnden får disponera 500 000 kr. för sådana insatser som Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning initierar för att stödja och intressera kvinnor som väljer forskarutbildning inom teknisk fakultet.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget och motiverat att särskilda insatser görs för att bryta den starka könsuppdelningen på arbetsmarknaden i Norrbotten. Propositionens förslag bör kunna bidra härtill och tillstyrks därför.

I propositionen framhålls att medel som riksdagen ställt till förfogande för det s.k. östra Norrbottenprojektet (prop. 1987/86:100 bil. 12, AU 11, rskr. 153) i stor utsträckning utnyttjats för nytänkande och innovativa insatser i syfte att med utnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska medlen söka skapa permanent sysselsättning i ett område med ett besvärligt sysselsättningsläge. Främjande av kompetensutveckling, köp av expertis och stöd till samordnade insatser bl.a. för marknadsföring åt småföretag har utgjort viktiga inslag i detta arbete. Erfarenheterna som hittills rapporterats från länet har varit goda och motiverar, enligt utskottets mening, en ytterligare satsning. Länsstyrelsen i Norrbottens län har i en skrivelse den 8 januari 1988 föreslagit att en liknande satsning görs i Arjeplogsområdet. I propositionen anförts att Arjeplogs kommun bör kunna utgöra kärnan i en ny insats. För detta ändamål föreslås att totalt 15 milj. kr. anvisas att utnyttjas på samma sätt som de medel riksdagen tidigare anvisat för utvecklingsinsatser i östra Norrbotten. Av detta belopp bör 250 000 kr. användas för en utvärdering av de effekter som insatsen haft. Framför allt skall en sådan utvärdering beröra hur och i vilken utsträckning det har varit möjligt att positivt påverka sysselsättningsutvecklingen samt belysa de samhällsekonomiska effekterna av insatserna.

Utvecklingen i Arjeplogs och/eller Jokkmokks kommuner behandlas i fyra motioner.

I motion A39 av Per-Ola Eriksson m.fl. (c) ställs kravet att regeringen utarbetar ett åtgärdsprogram för Arjeplogs och Jokkmokks kommuner. Därvid bör inriktningen vara att åstadkomma småföretagsutveckling, ökad satsning på turism, servicesektorn m.m.

Motioner från den allmänna motionstiden med liknande syfte är A416 av Per-Ola Eriksson (c) och Britta Bjelle (fp) samt A464 av Paul Lestander (vpk). I motion A416 föreslås att en särskild delegation tillsätts i Arjeplogs kommun. Enligt motion A464 bör ett särskilt utvecklingsprogram tas fram för kommunen.

Frågan om utvecklingen i Jokkmokks kommun tas också upp i motion A475 av Claes Rensfeldt (s). Motionären pekar på kommunens stora beroende av statens vattenfallsverk, som bör ta sitt arbetsgivaransvar för kraftverkssamhället Porjus och Jokkmokks kommun.

Därutöver tar moderata samlingspartiet i motion A41 upp en principfråga om huruvida denna typ av utvecklingsanslag skall riktas till enskilda kommuner. Man anser att länsstyrelsen, inom ramen för det föreslagna medelstillskottet på 100 milj. kr., med en friare användning jämfört med länsanslagen också bör kunna tillgodose behovet av utvecklingsinsatser i Arjeplogs kommun.

Utskottet anser för sin del att det är motiverat med en särskild insats i Arjeplogs kommun. Utskottet delar inte uppfattningen i motion A41 (m) att de föreslagna insatserna i Arjeplogs kommun innebär en ny princip för fördelning av anslag med regionalpolitiskt syfte. Som framgår av det följande görs motsvarande insatser för närvarande i östra Norrbotten. Utskottet

avstyrker därför förslaget att medelsanvisningen bör ske inom ramen för de i propositionen föreslagna medlen till länsstyrelsen i Norrbottens län.

Utskottet konstaterar att övriga motionärer inte har några principiella invändningar mot de särskilda insatser som föreslås i propositionen med inriktning på Arjeplogs kommun. Vad motionärerna pläderar för är mer långsiktiga insatser och att dessa, enligt motionerna A39 och A475, också bör innefatta Jokkmokks kommun.

Utskottet anser att den försöksverksamhet som hittills bedrivits i östra Norrbotten med en friare användning av beredskapsmedel har varit motiverad och värdefull. Den nu aktuella satsningen i Arjeplog, som ursprungligen har föreslagits av länsstyrelsen, är grundad på de erfarenheter man hittills har fått av denna verksamhet. Syftet är att genom bl.a. företagsutveckling skapa permanent sysselsättning i ett område med ett besvärligt arbetsmarknadsläge.

Enligt utskottets uppfattning överensstämmer regeringens förslag till åtgärder i Arjeplogs kommun väl med motionärernas önskemål om mer långsiktiga åtgärder. Utskottet vill också framhålla att propositionens förslag innebär att Arjeplog skall utgöra kärnan i en ny satsning.

Vad gäller Jokkmokks kommun vill utskottet erinra om Vattenfalls beslut att lokalisera verksamhet till kommunen. I detta sammanhang bör också nämnas att den regionalpolitiska utredningen för närvarande prövar frågan om kommuner som har utbyggd vattenkraft i ökad omfattning skall få del av de vinster som vattenkraften ger.

Med det anförda tillstyrker utskottet vad som anförs i propositionen i detta avsnitt. I sammanhanget upptagna motioner avstyrks i motsvarande delar.

Medelsanvisningen

Utskottet har i det föregående tillstyrkt vad som anförs i propositionen beträffande arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län. De i sammanhanget behandlade motionerna har avstyrkts. Detta innebär att riksdagen bör anvisa på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 ett reservationsanslag av 216 400 000 kr. för ändamålet. Motionerna A41 (m), A39 (c) och N54 (vpk) med yrkanden som avviker från regeringens förslag avstyrks i konsekvens med utskottets ställningstaganden i det föregående beträffande finansfullmaktens användning (A41), decentralisering inom arbetsmarknadsverket (A39) och antalet lönebidragsplatser (N54).

Regionalpolitiska frågor

Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län

I propositionen föreslås ett antal regionalpolitiska åtgärder för kompetensutveckling och allmänt näringslivsstimulerande insatser. Åtgärderna har samlats under en ny anslagspost — Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 193 milj. kr. för detta ändamål.

För att förstärka *forsknings- och utvecklingsmiljön i Luleå* beräknas sammanlagt 111 milj. kr. Därvid ingår medel för utvecklingsstöd till stiftelsen Aurorum, stöd till fyra forsknings- och utvecklingsprojekt samt stöd till att uppföra en teknikby i anslutning till högskolan.

Förslaget till stöd för att uppföra en teknikby möter kritik i motion A41 (m). Motionärerna anser att beslutsunderlaget är alltför knapphändigt, och regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en närmare redovisning av kostnader, finansiering och villkor för uthyrning etc. För att inte försena tillkomsten av teknikbyn bör länsstyrelsen ur länsanslaget bestrida kostnader för viss projektering m.m.

Enligt vad utskottet inhämtat har ett omfattande utredningsmaterial om teknikbyn tagits fram av högskolan i Luleå och Luleå kommun. Förebilder för den aktuella teknikbyn, som har arbetsnamnet Heliopolis, finns redan i anslutning till flertalet tekniska högskolor i landet. I Luleå har en högteknologisk verksamhet i olika former vuxit fram i anslutning till högskolan och dess resurser. Enligt utskottets mening finns det därför anledning att gå ett steg vidare och genomföra den nu aktuella satsningen på en teknikby. Det primära syftet med denna är att samlokalisera högteknologiska företag och därmed ytterligare höja kompetensbasen vid och i anslutning till högskolan. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att näringslivet tar en aktiv del i utvecklingen av Norrbottens företagsamhet. Uppförandet av den aktuella teknikbyn bör därför ske i ett nära samspel mellan staten, kommunen och det privata näringslivet. Därvid bör också beaktas de möjligheter som kan finnas att skapa förutsättningar för ökad sysselsättning i övriga delar av länet. Motion A41 bör med hänvisning till det anförda lämnas utan åtgärd av riksdagen.

För *teknikspridningsprojekt* med inriktning på inlandet föreslås i propositionen att högst 10 milj. kr. anvisas.

I motion A41 (m) föreslås att teknikspridningsprojektet finansieras inom ramen för de 100 milj. kr. som i propositionen föreslås bli ställda till länsstyrelsens förfogande.

Folkpartiet anför i motion A40 att man inte ifrågasätter angelägenheten av medlen för teknikspridning men att bedömningen av dessa åtgärdsbehov lämpligen görs på regional nivå. Enligt motionärerna bör därför teknikspridningen, liksom utvecklingsprogrammet för sågverks- och trämanufakturindustrin samt insatserna för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix, finansieras via länsstyrelsens regionalpolitiska medel som därmed föreslås utökade i motsvarande grad.

Teknikspridningsprogrammet kräver enligt utskottets mening vissa övergripande bedömningar på central nivå, där det finns en samlad erfarenhet av dessa frågor. Utskottet har ingen erinran mot den föreslagna medelsanvisningen i detta avsnitt, och motionerna A40 och A41 bör därför i nu aktuella delar avslås av riksdagen.

I propositionen föreslås att 10 milj. kr. avsätts för ett *utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län*. SIND har under de senaste åren genomfört särskilda analyser av sågverksindustrin resp. trämanufakturindustrin i de fyra nordligaste länen. Analyserna har resulterat i förslag till åtgärdsprogram, vilka kan ses som en förstärkning av det

ordinarie branschprogrammet. Avsikten är att insatserna skall genomföras av SIND i samverkan med länsstyrelser, regionala utvecklingsfonder, Norrlandsfonden, högskolor och Träteknikcentrum.

De av SIND redovisade åtgärdsprogrammen har legat till grund för de förslag om regionalpolitiska insatser i norra Sverige som regeringen har lagt fram under de senaste månaderna. I proposition 1987/88:64 begärde regeringen medel för bl.a. särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland. Bl.a. beräknades 19 milj. kr. för ett treårigt utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i Västerbottens, Jämtlands och Västerbottens län. Medel för ändamålet har nyligen anvisats av riksdagen på hemställan av arbetsmarknadsutskottet (AU 1987/88:14).

Det nu aktuella förslaget i proposition 1987/88:86 avser motsvarande insatser i Norrbottens län.

I tre motioner anförs kritiska synpunkter på regeringens förslag.

I kommittémotion A41 (m) anförs att kostnaderna för eventuella insatser för sågverks- och trämanufakturindustrin bör kunna rymmas inom ramen för de av regeringen begärda särskilda regionalpolitiska medlen till länsstyrelsen i Norrbottens län.

I kommittémotion A40 (fp) föreslås — utan att därmed angelägenheten av åtgärder av denna typ ifrågasätts — att de av regeringen beräknade medlen ställs till länsstyrelsens förfogande. Motionärerna anser att bedömningarna görs bäst på regional nivå och att möjligheterna till en flexibel användning av medlen är större där.

Vpk föreslår i partimotion N54 att insatserna höjs med 90 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 100 milj. kr. Regeringsförslaget är enligt motionärerna alltför njuggt tilltaget: det ger uttryck åt en förmodan att regeringen anser sig kunna även framdeles acceptera nedläggning av sågverk i Norrbotten och otillräckliga insatser för vidareförädling i dem som drivs vidare.

Näringsutskottet, som har yttrat sig över den här aktuella frågan, anför att man ser positivt på regeringens förslag. Enligt näringsutskottets mening finns det starka skäl också av allmän näringspolitisk natur för ett särskilt stöd till utvecklingen av träindustrin i de nordligaste länen. Såväl närheten till råvaran som råvarans höga kvalitet innebär goda förutsättningar för en långsiktigt lönsam industriell verksamhet. Till följd av branschens struktur, behövs det emellertid vissa statliga insatser för att en positiv utveckling inom branschen skall komma till stånd.

Näringsutskottet påpekar vidare att de av regeringen föreslagna insatserna — sammanlagt 29 milj. kr. under en treårsperiod för de fyra nordligaste länen — inte ensamma kan få någon avgörande inverkan på branschens utveckling. De utgör en ytterst ringa del av branschens förädlingsvärde, som torde uppgå till omkring 2 miljarder kronor i de fyra länen. Den övervägande delen av de resurser som krävs för branschens omställning måste företagen själva svara för. Enligt näringsutskottets mening kan emellertid de särskilda statliga insatserna initiera önskvärda förändringar. Med hänvisning till det anförda anser sig näringsutskottet inte kunna biträda de aktuella yrkandena i motionerna A41 (m) och N54 (vpk).

Arbetsmarknadsutskottet, som ansluter sig till näringsutskottets bedömning i frågan, vill för egen del härutöver anföra följande. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller länsstyrelsens förmåga att göra bedömningar på regional nivå. I detta fall är det dock fråga om branscher med inbördes konkurrens. Ett behov av övergripande centrala bedömningar är nödvändigt, och det är därför ändamålsenligt att finansiera denna typ av branschinsatser på föreslaget sätt. Det är således enligt utskottets mening inte påkallat med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna A40 och A41 i här aktuella delar.

Yrkandet i motion N54 (vpk) om ökade statliga insatser med 90 milj. kr. finner utskottet inte motiverat. Företagen bör själva svara för merparten av insatserna. När det gäller bl.a. investeringar står ordinarie regionalpolitiska medel till förfogande i den mån aktuella förslag uppfyller de krav som ställs för sådant stöd. Motion N54 avstyrks i den nu behandlade delen.

I propositionen föreslås *särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner* inom en ram av högst 27 milj. kr.

I kommittémotionerna A40 (fp) och A41 (m) föreslås samma finansiering som beträffande insatserna för teknikspridning resp. åtgärdsprogrammet för sågverks- och trämanufakturindustrin. Detta innebär enligt förslaget i motion A41 att insatserna bör rymmas inom ramen för de 100 milj. kr. som i propositionen föreslås bli ställda till länsstyrelsens förfogande. Förslaget i motion A40 innebär att anslaget omdisponeras till det nämnda länsstyrelseanslaget.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att de föreslagna näringslivsinsatserna bör finansieras på föreslaget sätt. Motionerna A40 och A41 i här behandlade delar avstyrks sålunda.

Tillgången på *riskkapital* föreslås i propositionen bli förstärkt med 30 milj. kr. Regeringen hemställer om bemyndigande att besluta om villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län. Därmed avses bl.a. de villkor som kan bli aktuella vid en samordning av de nu verksamma bolagen i Norrbotten.

I kommittémotionen A41 (m) anförs att det föreslagna tillskottet av riskkapital bör säkerställas genom ett ränte- och amorteringsfritt lån samt att riksdagen anvisar ett anslag av 30 milj. kr. för detta ändamål. I enlighet härmed avvisar motionärerna förslaget i propositionen att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län.

Utskottet har i betänkande AU 1987/88:13 mer generellt behandlat ett likartat yrkande av moderata samlingspartiet vad gäller lån till investmentbolag. Utskottet avstyrkte därvid förslaget med hänvisning till att frågan skall behandlas av den regionalpolitiska utredningen. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill det nu aktuella yrkandet i motion A41.

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att besluta om villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län i enlighet med vad som begärs i propositionen. Motion A41 avstyrks i motsvarande del.

Utskottets ställningstaganden i det föregående innebär att utskottet till-

styrker den begärda *medelsanvisningen* av 193 milj. kr. Därmed avstyrks förslagen i motionerna A40, A41 och N54 beträffande medelsanvisningen.

AU 1987/88:19

Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län

Regeringen föreslår under denna punkt att ett nytt anslag om 100 milj. kr. förs upp på statsbudgeten för budgetåret 1987/88.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tilldelades år 1983 totalt 200 milj. kr. för särskilda regionalpolitiska insatser (prop. 1982/83:120, AU 24, rskr. 305). Länsstyrelsen har i en särskild rapport redovisat hur dessa medel har använts. I propositionen framhålls att arbetssättet medger ett aktivt och smidigt projekt- och utvecklingsarbete.

Medel från det nya anslaget skall kunna lämnas till regionalpolitiskt angelägna projekt i länet. Medlen skall vara ett komplement till ordinarie stödformer. Ett prioriterat område är utbildnings- och rådgivningsinsatser för länets småföretag. Medlen skall vidare användas till bl.a. viss kulturverksamhet, vilket utskottet behandlat i det föregående. Enligt propositionen ankommer det på länsstyrelsen att besluta hur medlen skall användas.

I motion A41 (m) understryks att det nya regionalpolitiska länsanslaget till Norrbottens län bör kunna utnyttjas på ett kreativt sätt och bli en förebild för regeländringar för de nuvarande länsanslagen. Den regionalpolitiska utredningen bör lägga förslag i denna riktning.

Som framgått av den tidigare redovisningen föreslås i motion A40 (fp) att anslaget C 14. ökas med 47 milj. kr. genom att C 13-anslaget minskas med samma belopp.

Vpk föreslår i motion N54 ett riktat anslag till länsstyrelsen i Norrbotten på 25 milj. kr. för projektet Kvinnor i Norrbotten.

I motion A431 (c) föreslås att Norrbottens län bör få en ökad andel av länsanslaget.

Utskottet uppfattar att yrkandena ligger väl i linje med de intentioner som anges i propositionen beträffande inriktningen av den föreslagna medelsanvändningen. Yrkandet i motion A40 (fp) beträffande omdisponering av medlen har utskottet tagit ställning till i det föregående. Det av vpk föreslagna kvinnoprojektet bör kunna rymmas inom de kraftigt förstärkta medel som kommer att stå till länsstyrelsens förfogande om riksdagen tillstyrker utskottets förslag. Detta innebär inte att utskottet tagit ställning till omfattningen av detta projekt. Sådana avvägningar bör det ankomma på länsstyrelsen att göra.

Förslaget i propositionen tillgodoser också väl yrkandet i motion A431 om att en ökad andel av länsanslaget bör tilldelas Norrbottens län.

Av utskottets ställningstagande följer att utskottet med avstyrkande av motionerna A40, A41, N54 och A431 i här aktuella delar biträder regeringens förslag att på anslaget C 14. anvisa 100 milj. kr. på tilläggsbudget för budgetåret 1987/88.

Lokaliseringsbidrag m.m.

I propositionen framhålls att den höga efterfrågan på regionalpolitiskt stöd och angelägenheten av att ta till vara alla goda projekt har medfört att det

tillgängliga anslagsutrymmet för nya beslut om lokaliseringsbidrag för närvarande är i det närmaste förbrukat. Under innevarande budgetår har regeringen och statens industriverk hittills beslutat om lokaliseringsbidrag och offertstöd för ca 270 milj. kr.

Regeringen föreslår mot bakgrund av aktualiserade ansökningar om lokaliseringsstöd — det gäller bl.a. Bolidens investeringar och flera större projekt i Norrbotten — att riksdagen på tilläggsbudget anvisar ett anslag av 440 milj. kr. Därav beräknas högst 125 milj. kr. åtgå för aktuella projekt i Norrbotten.

I enlighet med regeringens förslag bör det aktuella anslaget föras upp med 440 milj. kr.

Insatser i kommuner och länsdelar

I tre motioner behandlas olika frågor och ställs krav på åtgärder med inriktning på lokala förhållanden i enskilda kommuner eller i delar av länet. Utskottet har i det föregående behandlat vissa arbetsmarknadspolitiska frågor som berör Arjeplogs och Jokkmokks kommuner.

I motion A39 (c) tas upp frågan om *Demografiska databasens centraler* i Pajala, Jokkmokk och Jörn. Vid dessa s.k. excerperingscentraler bearbetas bl.a. kyrkoboksmaterial. Ett riksdagens beslut om permanentning av dessa tre centraler skulle enligt motionärerna innebära att verksamheten vid dessa får en fast form och möjligheter att utvecklas vidare inom en fungerande organisation. Det skulle vidare innebära positiva effekter för de berörda orterna och den personal som arbetar vid centralerna.

Demografiska databasen har till uppgift att registrera och bearbeta huvudsakligen demografiska och sociala historiska data för forsknings-, utbildnings- och arkivändamål samt att göra dessa data tillgängliga för forskare. Demografiska databasens verksamhet, som ursprungligen startades som ett beredskapsprojekt i Haparanda 1973, fick sin nuvarande fasta form 1978 som en särskild enhet under Umeå universitet. Demografiska databasen leds av en styrelse med representanter för institutioner med anknytning till verksamheten samt arbetsmarknadsmyndigheterna. Verksamheten är förlagd till Umeå och Haparanda. Produktionsenheten med huvuddelen av arbetsstyrkan är lokaliserad till Haparanda. I Umeå finns ledningen samt en forsknings- och utvecklingsenhet.

Till Demografiska databasen har också knutits de tre nämnda excerperingscentralerna. De bekostas med medel från arbetsmarknadsmyndigheterna och drivs således som beredskapsobjekt.

Totalt finns vid Demografiska databasen ca 60 anställda, varav ett tjugotal i Umeå. Därutöver finns vid excerperingscentralerna totalt ca 50 beredskapstjänster.

Kulturutskottet har i ett nyligen avgivet betänkande (KrU 1987/88:14) behandlat en närliggande frågeställning om Demografiska databasens verksamhet.

Kulturutskottet konstaterade därvid att inom ramen för dessa verksamheter utförs uppgifter som är angelägna utifrån de intressen som resp. huvudman har att företräda. Kulturutskottet framhöll vidare — med anled-

ning av ett motionsyrkande härom — att man inte var beredd förorda att riksdagen initierar ett utredningsarbete som går ut på att undersöka möjligheterna att skilja verksamheten från universitetet.

Som ovan redovisats bygger verksamheten i Pajala, Jokkmokk och Jörn på att medel utgår från länsarbetsnämnderna. När tilldelningen av beredskapsmedel till länen av olika skäl dras ner kan detta självklart komma att drabba verksamheter, som i likhet med här aktuella centraler är beroende av personal, som till stor del finansieras med dessa medel. Utskottet har inhämtat att så kan vara fallet beträffande de aktuella centralerna.

Utskottet vill mot den angivna bakgrunden stryka under betydelsen av att utnyttjandet av de arbetsmarknadspolitiska resurserna bedöms utifrån arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter. Dessa medel bör sålunda inte användas som en basresurs för olika angelägna samhällsområden. Det framstår som väsentligt att verksamheter av här aktuellt slag blir mindre beroende än hittills av de arbetsmarknadspolitiska medlen. Det sagda leder fram till slutsatsen att det bör ankomma på berörda departement och myndigheter att ta initiativ till att angelägna verksamheter i första hand finansieras över ordinarie sakanslag.

Utskottet har inhämtat att frågan om den fortsatta verksamheten vid de tre centralerna för närvarande prövas inom regeringskansliet. Därvid utgår man från att olika lösningar för finansieringen av verksamheten kan komma i fråga. Det förutsätts bl.a. att man kan ta ut avgifter för tjänster som utförs, vilket var en utgångspunkt när verksamheten startades.

I avvaktan på resultatet av dessa överväganden bör enligt utskottets mening arbetsmarknadspolitiska medel övergångsvis kunna användas. Utskottet förutsätter att en långsiktig lösning av frågan snarast kommer till stånd. Mot den angivna bakgrunden bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten och Tornedalen föreslås i två motiöner.

I motion A431 av Per-Ola Eriksson (c) påtalas att regeringen med hjälp av lokaliseringssamrådet och offertstödet bör åstadkomma industrietableringar i östra Norrbotten. Regeringen bör vidare utforma ett åtgärdsprogram för inflyttning. Åtgärder behövs också för att skapa en bättre arbetsmarknad för kvinnorna. Slutligen föreslås ett särskilt investmentbolag för Tornedalen, där Sverige och Finland gemensamt svarar för kapitaltillskottet.

Paul Lestander (vpk) föreslår i motion A435 att Tornedalen proklameras som en EKO-dal och att länsstyrelsen ges i uppdrag att initiera olika åtgärder för att Tornedalen skall kunna utvecklas till en EKO-dal.

Utskottet vill erinra om att östra Norrbotten är ett prioriterat område när det gäller olika typer av regionalpolitiska insatser, bl.a. vad gäller lokaliseringssamrådet och användningen av offertstöd. Övriga här aktuella åtgärdsförslag i motionerna A431 och A435 bör lämpligen behandlas av länsstyrelsen i den regionala utvecklingsplaneringen. Som tidigare nämnts förfogar länsstyrelsen över betydande belopp för genomförande av projekt m.m. Härtill kommer det resurstillskott som föreslås i propositionen. Det finns således goda möjligheter att genomföra åtgärder som länsstyrelsen väljer att prioritera. I ett sådant sammanhang kan bl.a. utredas förutsätt-

ningarna för ett investmentbolag av den art som föreslås i motion A431. Utskottet vill härutöver erinra om de särskilda utvecklingsinsatser för östra Norrbotten som genomförs av arbetsmarknadsmyndigheterna. Riksdagen beviljade 37,5 milj. kr. för budgetåret 1987/88 och har nyligen beviljat samma belopp för det kommande budgetåret.

Motionerna A431 och A435 bör med det anförda inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *insatsernas inriktning och omfattning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:A39 yrkandena 1 och 3, 1987/88:A40 yrkandena 1, 2, 8 och 9, 1987/88:A41 yrkande 1 och 1987/88:A431 yrkande 1,

2. beträffande *försöksverksamhet med frihandel på Nordkalotten*

att riksdagen avslår motion 1987/88:A413,

3. beträffande *decentralisering*

att riksdagen avslår motion 1987/88:A437,

4. beträffande *kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:A40 yrkande 3 och 1987/88:Ub32 yrkande 4,

5. beträffande *resurserna för arbetsförmedlingen*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1987/88:A39 yrkande 18 i motsvarande del och 1987/88:A41 yrkande 2,

6. beträffande *resurserna för arbetsmarknadsutbildningen*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1987/88:A41 yrkande 3,

7. beträffande *starta-egget-bidrag till ungdomar inom lantbruket*

att riksdagen avslår motion 1987/88:A39 yrkande 12,

8. beträffande *medelsbehov för de sysselsättningsskapande åtgärderna*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1987/88:A41 yrkande 4,

9. att riksdagen godkänner den i propositionen föreslagna tidsbegränsade ändrade användningen av *starta-egget-bidraget i Norrbottens län*,

10. att riksdagen godkänner den i propositionen föreslagna regeländringen i fråga om *rekryteringsstöd i samband med starta-egget-bidraget i Norrbottens län*,

11. beträffande *ytterligare lönebidragstjänster*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1987/88:N54 yrkande 6 i motsvarande del,

12. beträffande *system med flexibla lönebidrag*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1987/88:A41 yrkande 5,

13. beträffande *särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1987/88:A39 yrkande 15, 1987/88:A41 yrkande 6, 1987/88:A416, 1987/88:A464 och 1987/88:A475,

14. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A39 yrkande 18 i motsvarande del, 1987/88:A41 yrkande 7 och 1987/88:N54 yrkande 6 i motsvarande del till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 216 400 000 kr.,

15. beträffande *försknings- och utvecklingsmiljön i Luleå*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1987/88:A41 yrkande 8,

16. beträffande *teknikspridningsprojekt*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del och 1987/88:A41 yrkande 9,

17. beträffande *utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del, 1987/88:A41 yrkande 10 och 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del,

18. beträffande *särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del och 1987/88:A41 yrkande 11,

19. beträffande *riskkapital*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1987/88:A41 yrkande 12 i motsvarande del,

20. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A41 yrkande 12 i motsvarande del bemyndigar regeringen att besluta om *villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län* i enlighet med vad som anförts i propositionen,

21. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del, 1987/88:A41 yrkande 13 och 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del till *Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 193 000 000 kr.,

22. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A40 yrkande 11, 1987/88:A41 yrkande 14, 1987/88:N54 yrkande 9 och 1987/88:A431 yrkande 2 till *Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,

23. att riksdagen till *Lokaliseringsbidrag m.m.* på tilläggsbudget till

statsbudgeten för budgetåret 1987/88 — utöver vad riksdagen tidigare anvisat (AU 1987/88:14, rskr. 147) — anvisar ett reservationsanslag av 440 000 000 kr.,

24. beträffande *Demografiska databasens centraler*

att riksdagen avslår motion 1987/88:A39 yrkande 19,

25. beträffande *utvecklingsinsatser i östra Norrbotten och Tornedalen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:A431 yrkandena 3—6 och 1987/88:A435.

Stockholm den 17 maj 1988

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Marianne Stålberg (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Inge Carlsson (s), Kersti Johansson (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Anders G Högmark (m), Monica Öhman (s), Isa Halvarsson (fp), Erik Holmkvist (m), Görel Thurdin (c) och Sten Söderpalm-Berndes (m).

Reservationer

1. Insatsernas inriktning och omfattning (mom. 1)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet vill" och på s. 11 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

De regionalpolitiska problemen i Sverige är mest accentuerade i Norrbottens län. Det finns flera orsaker till att sysselsättningsproblemen här blivit mest djupgående. Den förhållandevis snabba befolkningstillväxten, som medfört att arbetskraften under flera decennier ökat snabbare än i andra delar av Sverige, har bl.a. lett till att utflyttningen från Norrbotten blivit särskilt märkbar.

Den ensidiga näringslivsstrukturen i Norrbotten med dominans av stora, huvudsakligen statligt ägda industrier är en annan viktig orsak till de regionalpolitiska problemen. Den under lång tid missgynnade privata sektorn har inte haft förmåga att suga upp det arbetskraftsöverskott som uppkommit genom strukturrationaliseringarna.

Utskottet vill i detta sammanhang också peka på den negativa effekt som löntagarfonderna har för Norrbottens län. Deras placeringar riktas i stor utsträckning mot de redan starka regionerna och de största företagen.

Utskottet delar uppfattningen i motion A41 (m) att regionalpolitiken borde bedrivas i ett långsiktigt perspektiv. Riskerna med regeringens paketpolitik är uppenbara. Den leder dels till att anslagsnivåer och stödformer

varierar mellan olika län på ett sätt som inte kan motiveras utifrån de faktiska förutsättningarna, dels till att kortsiktiga valtaktiska överväganden får ta en för stor del av de begränsade resurser som står till regionalpolitikens förfogande.

En annan risk är att regeringen inför varje "paket" strävar efter att göra en överenskommelse med något storföretag. Regeringen har på detta sätt understött dessa företags normala expansion vilken troligen hade genomförts även utan omfattande statligt stöd.

Enligt utskottets mening kan långsiktig näringslivsutveckling i de regionalpolitiskt svaga delarna av vårt land enbart åstadkommas genom bättre näringslivsklimat i kombination med en hjälp till företagen att övervinna de nackdelar som är förknippade med den geografiska lokaliseringen. Företagens konkurrenskraft måste stärkas, vilket bäst sker genom generella kostnadsänkande åtgärder, t.ex. nedsättning av arbetsgivaravgifterna.

Vad utskottet anfört om insatsernas inriktning bör med tillstyrkan av motion A41 i denna del ges regeringen till känna.

Övriga i sammanhanget upptagna motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande insatsernas inriktning och omfattning*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1987/88:A39 yrkandena 1 och 3, 1987/88:A40 yrkandena 1, 2, 8 och 9 samt 1987/88:A431 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Insatsernas inriktning och omfattning (mom. 1)

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet vill" och på s. 11 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det nödvändigt med en förändring av regionalpolitikens inriktning. Traditionellt har regionalpolitik handlat om att genom kostnadsdämpande insatser överbrygga de speciella nackdelar som avstånd och klimat skapar i vissa regioner, främst i norra Sverige. Denna "lokaliseringspolitik" är i hög grad riktad mot traditionell tillverkningsindustri, för vilka kostnadsrelationer kan antas vara ett viktigt argument för val av etableringsorter.

Som framhålls i motion A40 (fp) handlar emellertid regionalpolitik inte bara om traditionella, kostnadsdämpande styrmedel. Behovet ökar nu av en mer utvecklingsinriktad regionalpolitik, som syftar till att skapa sådana fysiska, sociala och kulturella miljöer att kreativitet och nyskapande stimuleras. En sådan politik är främst långsiktigt verkande, och den innebär att en rad sektorer vid sidan om den snävt "regionalpolitiska", såsom utbildning, kultur och kommunikationer, får en strategisk roll för den regionala utvecklingen. I detta sammanhang bör de små och medelstora företagens betydelse, inte minst för Norrbottens utveckling och framtid, understrykas.

Vid sidan om dessa insatser kommer enligt utskottets mening även en politik för att möta enskilda kriser att krävas under en överskådlig framtid.

Enligt utskottets mening finns det behov av en genomgripande utvärdering av krispolitikens genomförande och uppläggning. Detta behov aktualiseras ytterligare av den nu aktuella propositionen. Riksdagen har under de senare åren fattat beslut om en rad "paket" till olika landsändar. Till dessa kommer särskilda insatser beslutade av regeringen. "Paketen" har haft skilda inriktningar, byggt på olika organisationsformer och riktat sig mot skilda typer av regionala problem. Det torde med andra ord i dag finnas god grund för en jämförande analys eller utvärdering av dem. Av särskild vikt är att "paketens" effekter utvärderas i ett jämförande perspektiv, att förarbetet inför dem studeras och att rekommendationer framförs rörande deras fortsatta inriktning och relation till övrigt regionalpolitiskt arbete. Dessa frågor bör behandlas av den regionalpolitiska utredningen.

Relationen mellan "paketpolitiken" och övrig, mer kontinuerlig, regionalpolitisk verksamhet aktualiseras i samband med den föreliggande propositionen. Utskottet konstaterar att inget resonemang om detta förs i propositionstexten, trots att vissa insatser — till dessa hör några av de arbetsmarknadspolitiska — sannolikt knappast är att se som "extraordinära" satsningar på Norrbotten.

Speciellt i den situation av arbetskraftsbrist vi i dag upplever kan "paketpolitik", där alternativ till denna finns, vara till direkt nackdel för utvecklingsarbetet. Flera av de insatser som föreslås — icke minst vad gäller högskolan — inbegriper rekrytering till Norrbotten av kvalificerad personal. Eventuella rekryteringsproblem underlättas knappast av att utvecklingsinsatserna beslutas stötvis i stället för mer kontinuerligt.

Utskottet vill med instämmande i motion A41 (fp) avslutningsvis framhålla vikten av att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna framöver endast bör gälla stödområde A, och innefatta all icke-offentlig verksamhet. Utskottet vill också i detta sammanhang aktualisera kravet att sysselsättningsstödet bör återinföras i stödområde C.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A40 i denna del anfört bör ges regeringen till känna. Övriga i detta sammanhang behandlade motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under I bort ha följande lydelse:

1. *beträffande insatsernas inriktning och omfattning*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkandena 1, 2, 8 och 9 samt med avslag på motionerna 1987/88:A39 yrkandena 1 och 3, 1987/88:A41 yrkande 1 och 1987/88:A431 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Insatsernas inriktning och omfattning (mom. 1)

Kersti Johansson och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet vill" och på s. 11 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion A39 (c) har utvecklingen i samhället under efterkrigstiden, framför allt under 1960- och 1980-talen, inneburit en allt starkare centralisering av befolkning, bebyggelse, näringsstruktur och service.

Detta har medfört att skillnaderna i levnadsförhållanden mellan olika delar av landet ökat. Den politiska inriktningen har förstärkt koncentrationen inom näringslivet, både vad avser produktionsstruktur och maktfunktioner.

Enligt utskottets mening är avfolkningen av Norrbotten och då särskilt inlandet och malmfälten allvarlig utifrån många aspekter. Kvinnounderskottet i glesbygdskommunerna har blivit allt mer besvärande. Denna utveckling är beroende av en ensidig näringsstruktur med allt större svårigheter för kvinnorna att få arbete. Dynamiken i utflyttningsområdena minskar och bygden utarmas.

Länets befolkningstal understiger nu kraftigt den målsättning som en enig riksdag lade fast i 1981/82 års regionalpolitiska beslut. Den inomregionala befolkningsutvecklingen är än mer besvärande.

Propositionen om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län har tvingats fram genom riksdagens beslut. Den är en nödvändig följd av regeringens förda koncentrationspolitik. Propositionen fullföljer dock inte, enligt utskottets mening, riksdagens intentioner. Propositionen saknar nytänkande. I stället handlar det om kortsiktiga åtgärder och punktvisa insatser. En del av förslagen i propositionen är dessutom tidigare presenterade för riksdagen.

Förslagen i propositionen berör enbart en begränsad del av länet, främst Luleåregionen. Utskottet har inget att erinra mot att resurserna för forskning och utbildning förstärks. Det är dock otillräckligt för att situationen för de sämst ställda länsdelarna skall förbättras. Likaså har regeringen helt utelämnat åtgärder som kan stimulera utvecklingen av den mindre företagssamheten, jordbruket, servicesektorn m.m.

Utskottet delar uppfattningen i motion A39 (c) att det behövs ett decentralistiskt synsätt med nytänkande, okonventionella lösningar och mer generella insatser på olika områden för att *hela* Norrbotten skall utvecklas. Den negativa befolkningsminskningen i flera av länets kommuner måste hejdas och vändas. Detta förutsätter ett breddat näringsliv och fler arbetstillfällen. Det krävs inte bara stopp för utflyttningen från dessa kommuner utan även en *stor* inflyttning till de områden som minskat mest om de skall kunna utvecklas.

Utskottet förutsätter att regeringen fullföljer riksdagens beslut från våren 1987 och återkommer med ett mera offensivt förslag. Sådana satsningar är nödvändiga för att lindra verkningarna av den "tredje vägens" ekonomiska politik — en politik som varit starkt koncentrationsdrivande. Propositioner med särskilda "paket" måste betraktas som "brandkårsutryckningar" betingade av nödvändigheten att i efterhand försöka "reparera" de skador en felaktigt förd politik orsakat.

För att skapa ett livskraftigt Norrbotten behövs också en levande landsbygd, inte bara några expansiva länscentra. Det krävs därför att landsbygden får sin rättmätiga del av de statliga insatserna som satsas på utveckling och infrastruktur. En utveckling av landsbygden förutsätter en helhetssyn på planeringen av infrastruktur, bebyggelse, service, kulturutbud m.m. De mindre kommunerna samt landsbygdsdelarna i Norrbotten behöver en ny-

etablering av företag för att åstadkomma en mer differentierad arbetsmarknad.

AU 1987/88:19

Vad utskottet med tillstyrkan av motionerna A39 och A431 i aktuella delar anfört om insatsernas inriktning och omfattning bör ges regeringen till känna. Övriga i sammanhanget upptagna motioner avstyrks i tillämpliga delar.

delar att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *insatsernas inriktning och omfattning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:A39 yrkandena 1 och 3 och 1987/88:A431 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1987/88:A40 yrkandena 1, 2, 8 och 9, och 1987/88:A41 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Insatsernas inriktning och omfattning (mom. 1, motiveringen)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet vill" och på s. 11 slutar med "med problemen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis betona att utvecklingen i Norrbotten i hög grad är beroende av statens stora ägarandel av skogar, malmer, vattenkraft och mark i länet. Statens roll i länet förstärks av de stora statliga företagen, såsom LKAB, ASSI, SSAB, Domänföretagen och Statsföretag. Om dessa företag maximalt hade utnyttjats för att ge fler jobb och bredda produktprogrammen skulle utvecklingen i Norrbotten ha länkats in i andra banor än för närvarande. I stället för att använda dessa statliga företag för en offensiv näringspolitik går regeringens nuvarande politik ut på en uppluckring av banden med den nuvarande ägaren. Vissa delar av SSAB har till exempel redan sålts ut. Någon ansats att använda löntagarfonderna eller AP-fonderna som ett offensivt instrument inom den statliga företagssektorn har inte heller märkts hittills.

Den tekniska utvecklingen i kombination med otillräcklig förädling har lett till drastiska personalnedskärningar inom de statliga företagen. Vidare har den nedskärningspolitik gentemot kommuner och landsting, som regeringen bedrivit med argumentet att bekämpa underskotten i statens budget, hårt drabbat kvinnorna i Norrbottens län. I regeringspropositionen saknas helt ett program eller något initiativ för att bryta nuvarande tendenser i fråga om kvinnornas arbetsmarknad.

Grundproblemet för Norrbotten är att regeringspolitiken inte syftar till att styra industriinvesteringar till utsatta regioner. Det privata näringslivet visar ointresse för Norrbotten och de vinstmiljarder som för närvarande storföretagen håvar in, investeras inte i någon nämnvärd grad i Norrbotten eller andra regionalpolitiskt utsatta regioner. Därför anser utskottet, som vpk tidigare påpekat, att riksdag och regering måste ha styrmedel för att styra företagens investeringar, vilket är en nödvändighet för att skapa en positiv framtid för Norrbotten.

De förslag som framförs i propositionen godtas av utskottet. De föreslag-

na åtgärderna är emellertid otillräckliga. Utskottet utgår därför från att regeringen går vidare och utformar en regional strategi för utveckling av Norrbotten. Med det anförda bör de i sammanhanget behandlade motionerna lämnas utan bifall.

5. Decentralisering (mom. 3)

Lars Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Det i" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Som anføres i vpk-motionen A437 har den offentliga förvaltningen i huvudsak koncentrerats till Stockholm. Den har där vuxit i takt med att den kapitalistiska makten och produktionsapparaten behövt ett förfinat nät av offentliga tjänster för sin effektivitet. Norrbotten är ett län dit lokalisering av statlig förvaltning borde riktas i omfattande grad. Länet har rikets högsta arbetslöshet. Uppbyggnaden av näringslivet har företrädesvis skett inom basindustrierna. En utvecklad offentlig sektor öppnar nya möjligheter till arbete även för kvinnor.

Beträffande följande delar av den statliga förvaltningen bör provas en omlokalisering till Norrbottens län: den centrala rennäringsadministrationen, ytterligare uppgifter från naturvårdsverket till fjällenheten i Jokkmokk, postgirokontoret och transportrådets transportstödsektion. Inom teleområdet finns också en rad möjligheter som bör provas.

Vad utskottet anför om decentralisering av statliga verksamheter bör med tillstyrkan av motion A437 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande decentralisering

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A437 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv (mom. 4)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet ansluter" och slutar med "inte erforderlig" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det råder bred enighet om att offentligt kulturstöd skall utgå till verksamhet av hög kvalitet. Utskottet vill emellertid understryka att kvalitetsprincipen måste gälla även i fråga om de här aktuella resurserna. Vad utskottet sålunda anför bör riksdagen med bifall till motion Ub32 i aktuell del som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillgodoses också yrkandet i motion A40.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub32 yrkande 4 samt med anledning av motion 1987/88:A40 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

AU 1987/88:19

7. Kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv (mom. 4)

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet ansluter" och slutar med "inte erforderlig" bort ha följande lydelse:

I propositionen är det främst kulturyttringar med lokal anknytning som ges stöd. Utskottet vill understryka vikten av sådana satsningar. Utveckling av lokalt anknuten kultur har sannolikt en viktig mobiliserande roll i den regionala utvecklingen. Däremot är det mer tveksamt om kulturyttringar med mer snäv regional eller lokal anknytning kan spela någon rekryterande roll till regionen. För detta krävs att ett kulturutbud av mer allmän karaktär finns att tillgå. Utskottet vill understryka vikten av att fortsätta satsningar på kultur i Norrbotten även inbegriper sådana yttringar, vilka kan förväntas underlätta rekrytering av personal till regionen.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A40 i denna del anfört bör ges regeringen till känna. Därmed tillgodoses även yrkandet i motion Ub32.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkande 3 samt med anledning av motion 1987/88:Ub32 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Resurserna för arbetsförmedlingen (mom. 5)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i enlighet med motion A41 (m) att behov av ökade resurser för arbetsförmedlingen inledningsvis bör lösas genom omDispositionering av de betydande resurser som länsarbetsnämnden och länets arbetsförmedlingar totalt förfogar över. Det står regeringen fritt att vid ett senare tillfälle återkomma till riksdagen då dessa möjligheter är uttömda.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A41 i denna del samt med avstyrkan av motion A39 i här behandlad del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *resurser för arbetsförmedlingen*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 2, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på

9. Resurserna för arbetsförmedlingen (mom. 5)

Kersti Johansson och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte dela regeringens uppfattning att det behövs särskilda medel för att förstärka arbetsförmedlingens personalresurser. I propositionen föreslås en utökning med 30 årsarbetskrafter under en treårsperiod till en kostnad av 17,4 milj. kr. Som framhålls i motion A39 (c) skulle dessa pengar få större effekt om de används till småföretagsutveckling och offensiva närings- och regionalpolitiska åtgärder. Förstärkningen av arbetsförmedlingens personalresurser bör i stället finansieras genom en neddragning av de centrala resurserna inom arbetsmarknadsverket.

Vad utskottet anfört bör med tillstyrkan av motion A39 i denna del ges regeringen till känna. Motion A41 avstyrks i denna del.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *resurserna för arbetsförmedlingen*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A39 yrkande 18 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A41 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Resurserna för arbetsmarknadsutbildningen (mom. 6)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kan inte etableringen av ett dotterbolag i Kiruna och eventuellt uppkommande utbildningsbehov vara ett skäl för riksdagen att anslå ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning. Företaget måste självt se över sin budget och av sina medel avdela de resurser det finner rimligt för detta ändamål.

I övrigt instämmer utskottet i behovet av utbildningsinsatser där en mångfald av utbildningsgivare kan engageras. Det finns anledning att särskilt framhålla behovet av datautbildning för småföretagen. När det slutligen gäller finansieringen anser utskottet att erforderliga medel bör tas ur finansfullmakten.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A41 i denna del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *resurserna för arbetsmarknadsutbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 3 samt med

11. Starta-eget ersättning till ungdomar inom lantbruket (mom. 7)

Kersti Johansson och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

De areella näringarna har stor betydelse för sysselsättningen i Norrbottens län. Möjligheterna att behålla befolkningen på landsbygden och därmed upprätthålla en fungerande samhällsservice är i hög grad beroende av utvecklingen inom jord- och skogsbruket.

Kostnadskrävande investeringar och dålig lönsamhet i jordbruket medför att nyrekryteringen till denna näring har minskat. Ungdomarna söker sig till andra yrken eller tvingas flytta. Detta inger ytterligare oro för jordbruksnäringens framtid.

För att stimulera en nödvändig nyetablering och generationsväxling inom jordbruket bör även jordbrukarna komma i åtnjutande av den hjälp och det stöd som erbjuds nystartande i andra näringar. Som framhålls i motion A39 (c) bör starta-eget ersättningen även komma ungdomar inom lantbruket till del.

Detta bör med tillstyrkan av motion A39 i denna del ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *starta-eget ersättning till ungdomar inom lantbruket* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A39 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

12. Medelsbehov för de sysselsättningsskapande åtgärderna (mom. 8)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "När det" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utifrån det underlag som redovisas i propositionen är det enligt utskottets mening inte möjligt att på tre års sikt bedöma skäligheten av redovisat medelsbehov. För att undvika onödigt dröjsmål bör det ankomma på regeringen att finansiera erforderliga åtgärder med snar igångsättning via finansfullmakten och därefter återkomma till riksdagen då medelsbehovet för kommande budgetår bättre kan överblickas. Detta bör med tillstyrkan av motion A41 i aktuell del ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *medelsbehov för de sysselsättningsskapande åtgärderna*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 4 samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

AU 1987/88:19

13. Ytterligare lönebidragstjänster (mom. 11)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion N54 (vpk) finns i Norrbotten ca 12 000 förtidspensionerade, varav hälften på grund av arbetsbrist. Antalet arbetshandikappade är stort och utskottet föreslår därför ytterligare 30 lönebidragsplatser för att i viss mån förbättra situationen. Vad utskottet med tillstyrkan av motion N54 i denna del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *ytterligare lönebidragstjänster*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:N54 yrkande 6 samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. System med flexibla lönebidrag (mom. 12)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Den i" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Det är självklart att människor med olika handikapp särskilt hårt utsätts för de påfrestningar som den norrbottniska arbetsmarknaden framöver kan få vidkännas. Det är angeläget att dessa människor får ett aktivt och helhjärtat stöd från såväl medmänniskor som från de offentliga organen.

Som framhålls i motion A41 (m) bör ett system med flexibla lönebidrag för arbetshandikappade införas. Inför kommande budgetår föreslår regeringen i budgetpropositionen att en försöksverksamhet med flexibla lönebidrag skall inledas i två län. Utskottet anser att regeringen bör göra Norrbottens län till försöksområde.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *system med flexibla lönebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 5 samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m. (mom. 13)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet anser" och på s. 19 slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag om medel till Arjeplogs kommun för särskilda utvecklingsinsatser att en ny princip införs i regionalpolitiken. Denna typ av utvecklingsanslag har tidigare varit förbehållna länsstyrelserna. Vad gäller utvecklingen i enskilda kommuner måste det också för framtiden finnas möjligheter för länsstyrelserna att väga olika inomregionala intressen och utvecklingsförutsättningar mot varandra.

Utskottet förordar därför att länsstyrelsen i Norrbotten inom ramen för det av regeringen föreslagna medelstillskottet på 100 milj. kr. med en friare användning jämfört med länsanslagen också tillgodoser behovet av utvecklingsinsatser i Arjeplogs kommun.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A41 i denna del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 6 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1987/88:A39 yrkande 15, 1987/88:A416, 1987/88:A464 och 1987/88:A475 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m. (mom. 13)

Kersti Johansson och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet anser" och på s. 19 slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de föreslagna åtgärderna är otillräckliga för att vända utvecklingen i Arjeplogs kommun. Vad som behövs är mer långsiktiga näringspolitiska åtgärder, vilket framhålls i motion A39 (c).

Gruvnäringen är den helt dominerande delen inom näringslivet. Situationen för gruvnäringen är emellertid bekymmersam i ett långsiktigt perspektiv. Som framhålls i motion A416 (c, fp) är det nödvändigt att redan nu påbörja planeringsinsatser för att kunna skapa långsiktiga alternativ till gruvverksamheten.

För Jokkmokks kommun är situationen också bekymmersam trots den vattenkraft som produceras inom kommunen. De åtgärder som vidtagits för att skapa alternativ när vattenkraftens utbyggnad är avslutad har hittills varit otillräckliga. Därför bör på motsvarande sätt som för Arjeplogs kommun och östra Norrbotten särskilda insatser göras i Jokkmokk.

Enligt utskottets mening bör regeringen utarbeta ett offensivt åtgärdsprogram för Arjeplogs och Jokkmokks kommuner. Därvid bör inriktningen vara att åstadkomma småföretagsutveckling, ökad satsning på turism, servicesektorn m.m. Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motionerna A39 i denna del och A416 bör ges regeringen till känna.

Därmed tillgodoses också motionerna A464 och A475. Motion A41 avstyrks i aktuell del.

AU 1987/88:19

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:A39 yrkande 15 och 1987/88:A416, med anledning av dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1987/88:A464 och 1987/88:A475 samt med avslag på motion 1987/88:A41 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

17. Särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m. (mom. 13)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet anser" och på s. 19 slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Gruvdriften svarar för en mycket betydande del av sysselsättningen i Arjeplogs kommun. Läggs den ned behövs en stor samlad insats för att möta det nya läget i kommunen. Utskottet delar uppfattningen i motion A464 (vpk) att det krävs en långsiktig planering för att bygga upp verksamheter som kan ersätta gruvindustrin i Arjeplogs kommun.

Med utgångspunkt från riktlinjerna i motion A464 bör ett utvecklingsprogram tas fram för Arjeplogs kommun. Vad utskottet med tillstyrkan av motion A464 anför bör ges regeringen till känna. Övriga här aktuella motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Arjeplogs kommun m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A464, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A39 yrkande 15, 1987/88:A41 yrkande 6, 1987/88:A416 och 1987/88:A475 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

18. Medelsanvisningen till anslaget Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län (mom. 14)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 8, 10, 12 och 15

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "lönebidragsplatser (N54)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående som sin mening redovisat dels att ett eventuellt behov av ökade resurser för arbetsförmedlingen bör lösas genom

omdisponeringar, dels att behovet av särskilda insatser avseende arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder bör finansieras via finansfullmakten. De särskilda insatserna i Arjeplogs kommun bör finansieras inom ramen för det föreslagna extra länsanslaget. Det sagda leder till att riksdagen med tillstyrkan av motion A41 i denna del bör anvisa på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 ett reservationsanslag av 31 650 000 kr. Motionerna A39 och N54 avstyrks i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 7 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1987/88:A39 yrkande 18 i motsvarande del och 1987/88:N54 yrkande 6 i motsvarande del till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 31 650 000 kr.

19. Medelsanvisningen till anslaget Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län (mom. 14)

Under förutsättning av bifall till reservation 9

Kersti Johansson och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "lönebidragsplatser (N54)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt centerpartiets förslag att arbetsförmedlingens personalresurser förstärks genom omfördelning av resurser från AMS. Detta innebär en besparing av 17,4 milj. kr. i förhållande till propositionens förslag. Det aktuella anslaget bör med tillstyrkan av motion A39 i denna del således föras upp med 199 milj. kr. Motionerna A41 och N54 avstyrks i här aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A39 yrkande 18 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A41 yrkande 7 och 1987/88:N54 yrkande 6 i motsvarande del till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 199 000 000 kr.

20. Medelsanvisningen till anslaget Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län (mom. 14)

Under förutsättning av bifall till reservation 13

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "lönebidragsplatser (N54)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i detta betänkande tillstyrkt att ytterligare 30 lönebidragsplatser inrättas för handikappade i Norrbottens län. Kostnaden härför beräknas till 3 000 000 kr. En motsvarande uppräknings bör — med tillstyrkan av motion N54 i denna del — således ske av den i propositionen föreslagna medelsanvisningen. Motionerna A39 och A41 avstyrks i nu aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:N54 yrkande 6 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A39 yrkande 18 i motsvarande del och 1987/88:A41 yrkande 7 till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 219 400 000 kr.

21. Forsknings- och utvecklingsmiljön i Luleå (mom. 15)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Vad gäller förslaget till stöd till en s.k. teknikby i Luleå kan det konstateras att det beslutsunderlag regeringen presenterar i propositionen är minst sagt knapphändigt. Detta gör det omöjligt för utskottet att ta ställning till förslaget. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en närmare redovisning av kostnader, finansiering och villkor för uthyrning etc. För att inte försena tillkomsten av teknikbyn bör länsstyrelsen ur länsanslaget kunna bestrida kostnader för viss projektering m.m.

Vad utskottet anfört bör med tillstyrkan av motion A41 i denna del ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *forsknings- och utvecklingsmiljön i Luleå* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 8 samt med anledning av propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Tekniskspridningsprojekt (mom. 16)

Anders G. Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Teknikspridningsprogrammet kräver" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör de i propositionen redovisade teknikspridningsprojekten finansieras inom ramen för de 100 milj. kr. som föreslås bli ställda till länsstyrelsens förfogande. Vad utskottet med bifall till motion

A41 i denna del anfört bör ges regeringen till känna. Motion A40 avstyrks i aktuell del.

AU 1987/88:19

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *teknikspridningsprojekt*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 9, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Teknikspridningsprojekt (mom. 16)

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Teknikspridningsprogrammet kräver" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A40 (fp) att behovet av insatser för teknikspridning lämpligen bör bedömas på regional nivå. Av detta följer, med tillstyrkan av motion A40 i denna del, att föreslagna medel (10 milj. kr.) bör tillföras det särskilda anslaget till länsstyrelsen i Norrbottens län. Motion A41 avstyrks i aktuell del. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *teknikspridningsprojekt*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A41 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin (mom. 17)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet, som" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Det redovisade förslaget om 10 milj. kr. till ett utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län bör enligt utskottets mening kunna rymmas inom ramen för det i propositionen föreslagna extra länsanslaget. Vad utskottet anfört innebär att motion A41 tillstyrks i denna del samt att motionerna A40 och N54 i motsvarande delar avstyrks. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 10, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på

motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del och 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

AU 1987/88:19

25. Utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin (mom. 17)

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet, som" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utvecklingsinsatserna för sågverks- och trämanufakturindustrin bör, såsom framhålls i motion A40 (fp), lämpligen administreras på regional nivå. Med tillstyrkan av motion A40 i denna del bör således de för ändamålet angivna medlen överföras till det särskilda länsanslag som föreslås i propositionen. Övriga i detta sammanhang behandlade motioner bör avslås av riksdagen. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A41 yrkande 10 och 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. Utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin (mom. 17)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Yrkandet i" och slutar med "behandlade delen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion N54 (vpk) att väsentligt större insatser än de regeringen föreslår behövs för att utveckla sågverksnäringen i Norrbotten. För att hindra ytterligare nedläggning av sågverk samt för att öka förädlingsgraden bör ytterligare 90 milj. kr. satsas på utveckling av sågverksnäringen i Norrbotten. Vad utskottet med tillstyrkan av motion N54 i denna del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del och 1987/88:A41 yrkande 10 som sin mening ger regering till känna vad utskottet anfört.

27. Särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner (mom. 18) AU 1987/88:19

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att det föreligger behov av särskilda insatser i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner. Detta bör emellertid kunna ske inom ramen för det i propositionen föreslagna extra länsanslaget. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Motion A40 avstyrks i aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 11, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del som sin mening ger regering till känna vad utskottet anfört.

28. Särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner (mom. 18)

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att särskilda insatser behöver göras i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner. Erforderliga medel härför bör emellertid tillföras det i propositionen föreslagna nya anslaget till länsstyrelsens disposition. Där finns den bästa kompetensen när det gäller här aktuella insatser. Med tillstyrkan av motion A40 (fp) i denna del bör således medlen omdisponeras och tillföras det tidigare nämnda länsstyrelseanslaget. Motion A41 avstyrks i aktuell del. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *särskilda utvecklingsinsatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1987/88:A41 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

29. Riskkapital (mom. 19)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion A41" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt utskottet skäl att förordna den finansieringslösning som föreslås i motion A41. Utskottet föreslår därför att riksdagen till regionalt investmentbolag i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A41 i denna del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *riskkapital*

att riksdagen med anledning av propositionen i motsvarande del samt med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 12 i motsvarande del till Riskkapital på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

30. Bemyndigande för regeringen att besluta om villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbotten (mom. 20)

Under förutsättning av bifall till reservation 29

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt att riksdagen till regionalt investmentbolag i Norrbottens län anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr. samt bemyndigar regeringen att utgiva ett under fem år ränte- och amorteringsfritt lån. Av detta följer att utskottet inte biträder regeringens förslag att bemyndiga regeringen att besluta om villkor för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län.

Vad utskottet i anslutning till motion A41 i denna del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 12 i motsvarande del avslår propositionens förslag om bemyndigande för regeringen att besluta om *villkoren för stöd till utvecklings- och investmentbolag i Norrbottens län*.

31. Medelsanvisningen till Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län (mom. 21)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 21, 22, 24, 27 och 29

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottets

ställningstaganden" och på s. 23 slutar med "beträffande medelsanvisningen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i betänkandet tillstyrkt förslagen i motion A41 (m) beträffande bl.a. forsknings- och utvecklingsmiljön i Luleå samt finansieringen av teknikspridning, branschinsatser och vissa kommuninriktade insatser. Av dessa ställningstaganden följer att riksdagen med bifall till den moderata motionen A41 till anslaget Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 bör anvisa ett reservationsanslag av 46 milj. kr. Motionerna A40 och N54 avstyrks i motsvarande delar.

Utskottet vill i detta sammanhang slutligen instämma i vad som anförs i motion A41 om bristfälligheten i propositionens underlagsmaterial. Inför ett beslut av den omfattning det här är fråga om bör riksdagen tillhandahållas ett väl underbyggt, genomarbetat underlag. Utskottet utgår från att så blir fallet i framtiden.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 13 samt dels med avslag på propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del och 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del till *Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 46 000 000 kr.

32. Medelsanvisningen till Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län (mom. 21)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 23, 25 och 28

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottets ställningstaganden" och på s. 23 slutar med "beträffande medelsanvisningen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslagen i motion A40 (fp) beträffande finansieringen av insatserna för teknikspridning, programmet för sågverks- och trämanufakturindustrin och de allmänna medlen för utveckling av näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix. Utskottet ifrågasätter inte angelägenheten av de nämnda åtgärderna, men vill betona att bedömningarna här görs bäst på regional nivå där möjligheten till en flexibel användning av medlen är större. Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till motion A40 samt med avslag på motionerna A41 och N54 till anslaget Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 146 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1987/88:A41 yrkande 13 och 1987/88:N54

yrkande 8 i motsvarande del till *Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 146 000 000 kr.

AU 1987/88:19

33. Medelsanvisningen till *Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län* (mom. 21)

Under förutsättning av bifall till reservation 26

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottets ställningstaganden" och på s. 23 slutar med "beträffande medelsanvisningen" bort ha följande lydelse:

I enlighet med utskottets ställningstagande beträffande ett utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbotten bör anslaget *Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län* räknas upp med 90 milj. kr. Detta innebär att utskottet med tillstyrkan av motion N54 till det nämnda anslaget på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 283 000 000 kr. Motionerna A40 och A41 avstyrks i aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:N54 yrkande 8 i motsvarande del samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1987/88:A40 yrkande 10 i motsvarande del och 1987/88:A41 yrkande 13 till *Särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 283 000 000 kr.

34. Medelsanvisningen till anslaget *Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län* (mom. 22)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet uppfattar" och slutar med "budgetåret 1987/88" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i anslutning till motion A41 (m) understryka vikten av att länsstyrelsen betydligt friare än hittills kan utnyttja det s.k. länsanslaget. Utskottet förutsätter att det nya anslaget med friare användning kan utnyttjas på ett kreativt sätt och bli en förebild för regeländringar för de nuvarande länsanslagen. Den regionalpolitiska utredningen bör lägga förslag i denna riktning. Vad utskottet med tillstyrkan av motion A41 i denna del anfört bör ges regeringen till känna. Övriga här upptagna motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen

A. med bifall till propositionen i motsvarande del, samt med avslag på motionerna 1987/88:A40 yrkande 11, 1987/88:N54 yrkande

9 och 1987/88:A431 yrkande 2 till *Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

B. med bifall till motion 1987/88:A41 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om medlens användning.

35. Medelsanvisningen till anslaget Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län (mom. 22)

Under förutsättning av bifall till reservation 32

Elver Jonsson och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet uppfattar" och slutar med "budgetåret 1987/88" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att stödverksamheten så långt möjligt bör administreras decentraliserat. Många åtgärder vad gäller företagsutveckling, teknikspridning m.m. hanteras bäst via det s.k. länsanslaget, där länsstyrelsen har frihet att själv göra prioriteringar och avgöranden. Det är på denna nivå kunskaperna om lokala förhållanden och närheten till problemen är som störst. Mot denna bakgrund är det positivt att flera av de åtgärder regeringen föreslår utarbetats i samråd med länsmyndigheterna, och att särskilda regionalpolitiska medel avsatts till länsstyrelsen i Norrbottens län.

Utskottet har tidigare med tillstyrkan av motion A40 (fp) framhållit att vissa förslag i Norrbottenspropositionen bäst skulle hanteras på regional nivå. Det gäller tre poster under rubriken C 13: de allmänna medlen för teknik och kunskapsspridning (10 milj. kr.), de allmänna medlen för särskilda insatser för näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix (27 milj. kr.) och utvecklingsprogrammet för sågverks- och trämanufakturindustrin (10 milj. kr.).

Utskottet föreslår därför med tillstyrkan av motion A40 i denna del att de nämnda medlen, sammantaget 47 milj. kr., tillförs anslaget Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län, som därmed utökas till 147 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A40 yrkande 11, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A41 yrkande 14, 1987/88:N54 yrkande 9 och 1987/88:A431 yrkande 2 till *Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 147 000 000 kr.

36. Medelsanvisningen till anslaget Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län (mom. 22)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet uppfattar" och slutar med "budgetåret 1987/88" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion N54 (vpk) att det behövs särskilda riktade insatser för kvinnors arbete och kultur. En framtidsstro behöver skapas vad gäller Norrbotten som en utvecklingsbar provins även för kvinnor.

Utskottet anser därför med tillstyrkan av motion N54 i denna del att länsstyrelsen bör tilldelas 25 milj. kr. för ett projekt som bör benämnas "Kvinnor i Norrbotten". Medlen bör användas till kulturaktiviteter och för att initiera förbättringar av arbetsmarknaden för kvinnor i Norrbotten.

Av det anförda framgår att anslaget Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbotten bör föras upp med 125 milj. kr.

Övriga i detta sammanhang behandlade motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:N54 yrkande 9, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1987/88:A40 yrkande 11, 1987/88:A41 yrkande 14 och 1987/88:A431 yrkande 2 till *Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 125 000 000 kr.

37. Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten och Tornedalen (mom. 25)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet vill" och på s. 26 slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Den i motion A435 föreslagna satsningen på omvandling av Tornedalen till en EKO-dal bör enligt utskottets mening prövas ingående. Länsstyrelsen i Norrbottens län bör därför få i uppdrag att initiera olika åtgärder för att Tornedalen skall kunna utvecklas i denna riktning. De exempel på åtgärder som anges i motion A435 är väl ägnade att läggas till grund för ett sådant utvecklingsprogram. Vad utskottet med tillstyrkan av motion A435 anför bör ges regeringen till känna. Motion A431 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *utvecklingsinsatser i östra Norrbotten och Tornedalen*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:A435 samt med avslag på motion 1987/88:A431 yrkande 3—6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilda yttranden

1. Decentralisering (mom. 3)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anför:

De utlokaliseringar som den socialdemokratiska regeringen under sena-

re tid tagit initiativ till, har byggt på utomordentligt dåligt underlag. Detta gäller också de nu aktuella lokaliseringarna till Norrbotten.

Enligt vår mening är det väsentligt att klargöra efter vilka riktlinjer som arbetet med lokalisering av statlig verksamhet skall drivas. Strävan till decentralisering måste i första hand underordna sig de krav som verksamheten i sig ställer. Det innebär att omlokalisering av statlig verksamhet ej bör komma i fråga då den föranleder ökade kostnader och effektivitetsförluster som inte uppvägs av klara samhällsekonomiska vinster.

Vi vill i detta sammanhang erinra om utskottets ställningstagande i AU 1987/88:13 där det framhålls att beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden i olika avseenden. Det gäller utöver de mer övergripande regionalpolitiska aspekterna förutsättningarna att behålla eller rekrytera kvalificerad personal, behovet av kontakter med andra myndigheter, de medflyttandes möjligheter till arbete etc. Det är också angeläget att besluten föregås av information till och samråd med den berörda personalen.

I stället för utlokalisering av centrala verk och myndigheter finns det anledning att decentralisera genom att sprida beslutsfattandet i olika frågor. Den viktigaste decentraliseringen är givetvis att i högre utsträckning ge de enskilda människorna ökat inflytande över sina egna aktiviteter. En decentralisering inom den offentliga förvaltningen, som innebär att fler beslut kan fattas på lägre nivå, bidrar till att minska avståndet mellan beslutsfattande myndighetspersoner och de enskilda individerna.

2. Medelsanvisningen till anslaget Lokaliseringsbidrag m.m. (mom. 23)

Anders G Högmark, Erik Holmkvist och Sten Söderpalm-Berndes (alla m) anför:

Regeringen föreslår riksdagen att under innevarande budgetår anvisa ytterligare 440 milj. kr. till lokaliseringsbidrag. Det innebär att regeringen när det återstår några månader av budgetåret på tilläggsbudget föreslår ett belopp som innebär mer än en fördubbling av det ursprungliga anslaget. Vi finner det anmärkningsvärt att regeringen utan riksdagens hörande träffar överenskommelser som kräver så omfattande anslagsökningar. Riksdagen har därmed kommit att ställas inför fullbordat faktum.

Den ökade åtgången av lokaliseringsbidrag kan till stor del härledas till det s.k. Bolidenpaketet som innebär långtgående löften om statliga insatser, bl.a. 314 milj. kr. i lokaliseringsbidrag. Vi har tidigare ställt oss kritiska till regeringens överenskommelser med olika storföretag. Regeringen har på detta sätt understött dessa företags normala expansion som troligen hade genomförts även utan ett omfattande statligt stöd. Även om investeringsförutsättningarna för gruvdrift skiljer sig från förutsättningarna för tillverkningsföretag finns det likväl anledning att ställa sig tveksam till denna typ av paketöverenskommelser.

3. Demografiska databasens centraler (mom. 24)

Kersti Johansson och Görel Thurdin (båda c) anför:

Vi delar uppfattningen i motion A39 (c) att Demografiska databasens centraler i Pajala, Jokkmokk och Jörn bör permanentas. Centralerna skulle

därigenom få en fast form och stora möjligheter att utvecklas vidare inom en fungerande organisation. En permanentning innebär också förbättrade förutsättningar för framtida planering och möjligheter att satsa på en fortsatt utveckling av verksamheten. Det skulle även innebära positiva effekter för de berörda orterna och den personal som arbetar vid centralerna.

Vi vill understryka utskottets ställningstagande att en långsiktig lösning av frågan snarast skall komma till stånd. Om så inte blir fallet måste frågan på nytt tas upp till behandling i riksdagen.

1987/88:9 y

om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län m.m. (prop. 1987/88:86 bil. 8)

Till arbetsmarknadsutskottet

Kulturutskottet har beslutat att yttra sig till arbetsmarknadsutskottet över proposition 1987/88:86 om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län m.m., bilaga 8, C 14. Särskilda regionalpolitiska medel till länsstyrelsen i Norrbottens län i vad avser kulturverksamhet (s. 55–56). Kulturutskottet har vidare beslutat att yttra sig till arbetsmarknadsutskottet över motionerna 1987/88:Ub32 yrkande 4 av Birgitta Rydle m.fl. (m) och 1987/88:A40 yrkande 3 av Elver Jonsson m.fl. (fp), vilka motioner väckts med anledning av propositionen, samt att – om arbetsmarknadsutskottet medger det – överlämna motionerna i nämnda delar till arbetsmarknadsutskottet.

Kulturutskottet vill här nämna att kulturministern i propositionen, bilaga 4, avsnittet 5 (s. 31–32), närmare utvecklar sin syn på kultur och regional utveckling.

Utskottet

I propositionen föreslås i här aktuell del att under ett nytt anslag på statsbudgeten särskilda regionalpolitiska medel – 100 milj. kr. – anvisas till länsstyrelsen i Norrbottens län. Industriministern anför att flera av de förslag som länsstyrelsen i en skrivelse den 8 januari 1988 till regeringen prioriterat – däribland förslag om resurser för regional och lokal kulturverksamhet – bör kunna genomföras med medel från anslaget. Industriministern hänvisar till vad kulturministern anført i propositionen om kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv och inriktningen av kulturprojekt som syftar till att medverka i ett lokalt och regionalt utvecklingsarbete.

I det åsyftade avsnittet hänvisar kulturministern till att han i propositionen om särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland redovisat sin syn på kulturens roll i ett regionalt utvecklingsperspektiv (prop. 1987/88:64 bil. 2 s. 35). Som utgångspunkt för förslag om att ställa särskilda medel till förfogande för en försöksverksamhet med syfte att stimulera kulturverksamhet i Bergslagen och Jämtlands län angavs bl.a. att ett aktivt kulturliv och en god kulturmiljö bör ses som viktiga resurser i kampen mot avflyttning, arbetslöshet och stagnation. Riksdagen har nyligen bifallit regeringens förslag i bl.a. denna del (KrU 1987/88:3y, UbU 1987/88:9, rskr. 1987/88:211).

I den nu aktuella propositionen anför kulturministern följande (s. 31).

Enligt min bedömning finns mycket goda förutsättningar för konstruktiva kultursatsningar också i Norrbottens län. I samverkan mellan länsstyrelsen, landstinget och länsarbetsnämnden pågår ett särskilt projekt med målet att utveckla former och metoder för insatser inom kulturområdet och för att kunna värdera betydelsen av sådana insatser. Länsstyrelsen har också till regeringen redovisat utvecklingsprojekt inom eller i samarbete med kultursektorn. De har alla det gemensamt att de har sin upprinnelse i lokala erfarenheter och behov samt i länets historia och tradition. Utmärkande för projekten är också strävan att kombinera kultur och turism, framhävandet av samverkan mellan professionella och ideella krafter samt betoningen på ungdomars medverkan. Denna inriktning ligger väl i linje med vad jag anförde om inriktningen av en kultursatsning i den tidigare nämnda propositionen. Detsamma gäller i fråga om förankringen i t.ex. utbildningsförbundens och hembygdsrörelsens verksamhet.

Kulturministern framhåller att, eftersom länsstyrelsen bland de prioriterade projekten i sin skrivelse den 8 januari 1988 föreslagit 10 milj. kr. till lokal kulturverksamhet, han räknar med att kulturprojekt motsvarande dem i Bergslagen och Jämtlands län kommer till stånd också i Norrbottens län inom ramen för länsstyrelsens medel. Han betonar att de projekt som kommer i fråga för stöd måste ha goda förutsättningar att ge de efterfrågade utvecklingseffekterna.

I motion Ub32 (m) framhålls att den av regeringen förutsatta satsningen på kulturprojekt måste utformas så att stödet främjar kulturverksamhet inom flera olika områden som t.ex. konst, musik, musei- och teaterverksamhet. Vidare framhålls att endast verksamhet som syftar till en hög kvalitet bör komma i fråga för stöd (yrkande 4).

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet framhålla att det av propositionen framgår att det stöd som kan bli aktuellt på kulturområdet är avsett för en utveckling inom olika kulturområden. Motionärernas synpunkter står därför inte i motsättning till regeringens förslag. Utskottet vill i sammanhanget peka på vikten av att resurserna används för satsningar som innebär att lokalt kulturliv och kulturutbud stimuleras. Projekt som får stöd måste syfta till ett deltagande av olika grupper. Stöd bör kunna utgå både till insatser av amatörer och professionella och till sådana där de båda grupperna samverkar. Det råder bred enighet om att offentligt kulturstöd skall utgå till verksamhet av hög kvalitet, och utskottet förutsätter att kvalitetsprincipen kommer att gälla även i fråga om de här aktuella resurserna. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandet är inte erforderlig.

I motion A40 (fp) framhålls att utveckling av lokalt anknuten kultur sannolikt har en viktig *mobiliserande* roll i den regionala utvecklingen. Däremot är det mer tveksamt om kulturyttringar med mer snäv regional eller lokal anknytning kan spela någon *rekryterande* roll till regionen. För detta krävs att ett kulturutbud av mer allmän karaktär finns att tillgå, anför motionärerna. De vill understryka vikten av att fortsätta satsningar på kultur i Norrbotten även inbegriper sådana yttringar, vilka kan förväntas underlätta rekrytering av personal till regionen.

Enligt utskottets mening är det inte möjligt att i här aktuellt avseende göra en skillnad mellan olika slag av kulturinsatser. Ett av skälen härtill är vad som anförts i det föregående av innehåll att kvalitet måste präglade alla kulturinsat-

ser. Vidare vill utskottet framhålla att det i den tidigare nämnda propositionen om bl.a. kulturinsatser i Bergslagen och Jämtlands län framhålls att ett vitalt kulturliv och en god kulturmiljö är viktiga faktorer för etablering inom näringsliv och rekryteringen av personal (s. 26). Det nu aktuella regeringsförslaget har samma inriktning som förslaget i nämnda proposition och det sagda bör självfallet vara en utgångspunkt även för satsningarna i Norrbotten. För att kulturlivet på en ort skall vara livskraftigt krävs det bl.a. att det har en god lokal förankring samtidigt som det förmår att engagera även andra människor än ortens egna invånare. Utskottet kan således inte finna annat än att motionens syfte i denna del kan bedömas bli tillgodosett genom förslaget i propositionen. Motion A40 yrkande 3 avstyrks således.

Då det gäller innehållet i propositionen i här aktuell del vill utskottet också hänvisa till vad utskottet anförde i sitt yttrande till utbildningsutskottet över propositionen om bl.a. kulturinsatser i Bergslagen och Jämtlands län (KrU 1987/88:3 y s. 3). Kulturutskottet framhöll bl.a. att det är av vikt att det sker en utvärdering av stödinsatserna.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionen i aktuell del och avstyrker de båda motionsyrkandena.

Stockholm den 28 april 1988

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönung (s), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Margareta Fogelberg (fp), Jan Hyttring (c) och Håkan Stjernlöf (m).

Avvikande mening

Kulturstödets användning

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "inte erforderlig" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill (=utskottet 9 rader) grupperna samverkar. Det råder bred enighet om att offentligt kulturstöd skall utgå till verksamhet av hög kvalitet, och utskottet vill understryka att kvalitetsprincipen måste gälla även i fråga om de här aktuella resurserna. Vad utskottet sålunda anför bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet (motion Ub32 yrkande 4) som sin mening ge regeringen till känna.

1987/88:6 y

om utvecklingsinsatser för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län

Till arbetsmarknadsutskottet

Till näringsutskottet har hänvisats delar av motioner som har väckts med anledning av proposition 1987/88:86 om särskilda regionalpolitiska åtgärder i Norrbottens län m.m. Flertalet av ifrågavarande motionsyrkanden behandlas av näringsutskottet i betänkandet NU 1987/88:38. Två yrkanden avser emellertid ett utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i länet som enligt förslag i propositionen (bilaga 8 littera C) skall finansieras av medel för regional utveckling. Propositionen i denna del har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet. För att möjliggöra en mera samlad behandling av ärendet överlämnar därför näringsutskottet till arbetsmarknadsutskottet – under förutsättning av dess medgivande – de två motionerna i angivna delar.

Motionerna

De motioner som överlämnas är följande:

1987/88:N54 av Lars Werner m.fl. (vpk) såvitt gäller yrkandet (8) att riksdagen beslutar anslå 90 000 000 kr. till branschinsatser för sågverksnäringen i Norrbotten.

1987/88:A41 av Alf Wennerfors m.fl. (m) såvitt gäller yrkandet (10) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres angående utvecklingsinsatser för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län.

Bakgrund

Sågverksindustrin i de fyra nordligaste länen

Statens industriverk (SIND) gjorde år 1986 en särskild studie av sågverksindustrin i de fyra nordligaste länen. Av studien framgår bl.a. följande.

Enligt sågverksinventeringen år 1984 fanns då totalt 736 sågverk i de fyra länen. SIND:s analys omfattar dock endast de 86 sågverk som hade en produktion av minst 5 000 m³ om året. Av dessa verk var 24 belägna i Norrbottens län. Produktionen vid de 86 verken uppgick till totalt ca 2,9 miljoner m³, varav 824 000 m³ i Norrbottens län. Knappt en fjärdedel av produktionen i de fyra länen vidareförädlades. Exportandelen uppgick till

70 %, vilket var högre än riksgenomsnittet. Sägverken beräknades sysselsätta omkring 5 000 personer i den direkta verksamheten, varav ca 1 600 i Norrbottens län. Andelen av industrissysselsättningen i de fyra länen var ca 7 %. – Det bör påpekas att det rådde högkonjunktur för sågverksindustrin år 1984. Därefter har branschens situation försämrats, och ett antal sågverksnedläggningar har genomförts eller aviserats.

I SIND:s studie anförts att det från regionalpolitisk synpunkt är naturligt att sågverksindustrin i Norrland förläggs till inlandet. Bl.a. hänvisas till närheten till råvaran, den relativt arbetskraftsintensiva produktionen och möjligheten till rationell produktion i relativt små enheter. Emellertid är sågverken i de fyra länen till stor del lokaliserade till kustregionen. Som ett hinder för utvecklingen av sågverksindustrin i inlandet anges den marknadsmässigt begränsade tillgången på sågtimmer. I Norrbottens och Västerbottens län är konkurrensen om råvaran mycket hård, och inlandssågverken har genomsnittligt sämre betalningsförmåga för sågtimmer än de vid kusten belägna verken.

Enligt SIND:s studie är en omställning till en mer kund- och ändamålsanpassad produktion nödvändig för att de norrländska sågverkens konkurrenskraft skall stärkas. Omställningen betecknas emellertid som en besvärlig och riskfylld process för sågverken; flertalet verk saknar tillräcklig kompetens såväl hos företagsledningen som på den produktionstekniska sidan. En följd härav är att utvecklingen går långsammare än vad som vore önskvärt. I de fyra länen har länsmyndigheterna och de regionala utvecklingsfonderna engagerat sig i olika utvecklingsprojekt med inriktning på att öka vidareförädlingen.

I SIND:s studie föreslås en avsevärd ökning av insatserna på området. Ett treårsprogram omfattande insatser av ca 20 milj. kr. om året under tre år skisseras. Medlen skall användas för forsknings- och utvecklingsprojekt samt för kvalitets- och produktutveckling. Statens finansieringsandel av ett sådant program anges till i genomsnitt 50 %, dvs. 30 milj. kr. under en treårsperiod. Härutöver föreslås kraftigt ökade insatser för förbättrad torkning, som betecknas som en grundförutsättning för vidareförädlingen. Av en beräknad total investering av 200 milj. kr. för om- och nybyggnad av trätorkningsanläggningar under en treårsperiod föreslås staten tillskjuta hälften.

Trämanufakturindustrin i de fyra nordligaste länen

En motsvarande studie av trämanufakturindustrin i de fyra nordligaste länen genomfördes av SIND år 1987. Av studien framgår bl.a. följande.

Trämanufakturindustrin sysselsatte år 1985 ca 3 100 personer i de fyra länen. Sysselsättningen hade då sedan år 1980 minskat med ca 1 200 personer. Huvuddelen av minskningen hänförde sig till delbranscherna trähustillverkning och byggnadssnickerier. I Norrbottens län var minskningen inte så kraftig som i de övriga tre länen: år 1985 uppgick antalet sysselsatta till ca 960, jämfört med ca 1 100 år 1980.

Branschen består till största delen av små företag. Detta gäller i särskilt hög grad i norra Sverige. Antalet företag är där ca 230, varav drygt hälften i

Norrbottnens län. Produktionen är till övervägande del inriktad på byggsektorn.

Trots en omfattande nedläggning av företag är produktiviteten låg. SIND räknar med att ca 30 % av de sysselsatta arbetar i företag som är klart nedläggningshotade.

SIND:s studie innefattar också ett åtgärdsprogram. Detta program har som mål att branschens lönsamhet skall förbättras så att 500 av de hotade arbetstillfällena kan räddas. Åtgärderna utgörs av stöd till bl.a. exportsamverkan, produktutveckling och design, utbildning samt rekrytering av kompetent personal. Det förutsätts att företagen skall satsa egna medel i viss utsträckning. Behovet av kompletterande statliga medel bedöms av SIND till 11,25 milj. kr. om året under tre år.

Statligt stöd till den träbearbetande industrin

Särskilda branschfrämjande åtgärder, branschprogram, har sedan början av 1970-talet satts in i syfte att dels förhindra en alltför snabb sysselsättningsminskning inom vissa branscher, dels utveckla de livskraftiga delarna av resp. bransch. Ett sådant program för den träbearbetande industrin inleddes budgetåret 1972/73. Insatserna omfattade till en början möbel-, trähus- och snickeriindustrierna och avsåg främst utbildningsåtgärder, konsultverksamhet, omställningsfrämjande åtgärder och kollektiva exportfrämjande åtgärder.

År 1979 uppdrog regeringen åt SIND att utreda frågan om ökad vidareförädling inom sågverksindustrin. Resultatet av uppdraget redovisades i rapporten (SIND 1980:16) Sågverkens vidareförädling – en omvärldsanalys. Rapporten utmynnade i förslag om ett branschprogram för sågverksindustrin med syfte att stödja och stimulera omställningsprocessen mot ökad vidareförädling.

På grundval av SIND:s förslag utvidgades branschprogrammet för den träbearbetande industrin fr.o.m. budgetåret 1983/84 till att omfatta även åtgärder för sågverksindustrin (prop. 1982/83:100 bil. 14 s. 42, NU 1982/83:34). Som motiv angavs bl.a. att en sådan satsning skulle ge nya möjligheter för mindre och medelstora sågverk i bl.a. Norrlands inland att överleva och utvecklas. Den del av anslaget till branschfrämjande åtgärder som beräknades för programmet för den träbearbetande industrin ökades från 8 milj. kr. till ca 14 milj. kr.

Under de följande budgetåren har tilldelningen av medel till SIND:s branschprogram varit i huvudsak oförändrad. Dessutom har SIND av regionalpolitiska medel satsat ytterligare några miljoner kronor om året på kompletterande åtgärder för sågverks- och trämanufakturindustrin inom det regionalpolitiska stödområdet.

Inom detta område lämnas också lokaliseringsstöd i form av bidrag och lån till enskilda företag för investeringar. Omfattningen av detta stöd varierar starkt. Enligt uppgift från SIND beviljades under budgetåret 1986/87 stöd till företag inom träindustrin i de fyra länen med 122 milj. kr. i form av bidrag och med 35 milj. kr. i form av lån. Härav gick 26 milj. kr. resp. 20 milj. kr. till företag i Norrbottens län.

Vidare lämnas stöd till forskning och utveckling inom träindustrin av styrelsen för teknisk utveckling (STU). Träteknik har under senare år varit ett prioriterat område för STU. Stödet från STU gäller till stor del insatser av direkt betydelse för sågverksindustrin och har som ett av sina viktigaste mål att främja införandet av avancerad teknik även i de mindre sågverkens produktion. Stödet lämnas huvudsakligen som bidrag till ett program för kollektiv forskning inom TräteknikCentrum i Stockholm med filialer i bl.a. Skellefteå. Enligt löpande avtal om finansiering av programmet under treårsperioden 1985/86–1987/88 uppgår den statliga insatsen till ca 19 milj. kr. om året, vilket motsvarar ca 47 % av den totala kostnaden för programmet. Förhandlingar pågår om en förlängning av avtalet. Därtill kommer att STU budgetåret 1986/87 startade två nya s.k. ramprogram för kunskapsutveckling i Produktionsteknik i träindustrin och Trä och fukt – som avser insatser av 15–20 milj. kr. under en femårsperiod. Härutöver lämnas också visst stöd till individuella utvecklingsprojekt.

Näringsutskottet har årligen behandlat frågor om insatser för sågverksindustrin i samband med behandlingen av anslaget till branschfrämjande åtgärder. Sedan år 1984 har ett antal motioner (m, fp) om en utveckling av branschprogrammen avstyrkts. Näringsutskottet har likaledes avstyrkt motioner (vpk) om väsentligt ökade insatser för vidareförädling inom sågverksindustrin. Senast skedde detta år 1987 med understrykande av att statens bidrag till utvecklingen inom en bransch bör utgöra endast ett komplement till branschens egna insatser (NU 1986/87:30 s. 65). – Företrädarna i näringsutskottet för resp. partier har reserverat sig till förmån för motionerna, vilka dock har avslagits av riksdagen.

Näringsutskottet

Av den tidigare redogörelsen framgår att statligt stöd i olika former sedan ett antal år har lämnats för att främja strukturanpassningen inom såväl sågverksindustrin som den träbearbetande industrin i övrigt. Motiven för detta stöd har varit flera. Träindustrin har allmänt sett stor betydelse för landets ekonomi och svarar för en betydande del av de totala exportinkomsterna. Branschen ger många arbetstillfällen, särskilt i glesbygder och mindre orter. Till följd av branschstrukturen saknar många företag möjligheter att själva åstadkomma den nödvändiga anpassningen till ändringar i marknadsförhållanden och produktionsteknik.

Det statliga stödet lämnas i form av dels allmänt branschstöd genom statens industriverk (SIND) och styrelsen för teknisk utveckling (STU), dels regionalpolitiskt stöd till företag inom stödområdena. Också det allmänna stödet har, trots att det gäller branschen i dess helhet, en viss regionalpolitisk inriktning.

SIND har under åren 1986 och 1987 genomfört särskilda analyser av sågverksindustrin resp. trämanufakturindustrin i de fyra nordligaste länen. Behovet av ytterligare statliga insatser för att främja utvecklingen av dessa branscher har av SIND beräknats till sammanlagt ca 21 milj. kr. om året under tre år, vartill kommer stöd till investeringar i torkningsanläggningar. Åtgärdsprogrammen kan ses som en förstärkning av det ordinarie

branschprogrammet. Avsikten är att insatserna skall genomföras av SIND i samverkan med länsstyrelser, regionala utvecklingsfonder, Norrlandsfonden, högskolor och TräteknikCentrum.

De av SIND redovisade åtgärdsprogrammen har legat till grund för de förslag om regionalpolitiska insatser i norra Sverige som regeringen har lagt fram under de senaste månaderna. I proposition 1987/88:64 (bil. 5) begärde regeringen medel för bl.a. särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland. Bl.a. beräknades 19 milj. kr. för ett treårigt utvecklingsprogram för sågverks- och trämanufakturindustrin i Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Medel för ändamålet har nyligen anvisats av riksdagen på hemställan av arbetsmarknadsutskottet (AU 1987/88:14).

Det nu aktuella förslaget i proposition 1987/88:86 avser motsvarande insatser i Norrbottens län. Behovet av statliga medel beräknas till högst 10 milj. kr. för en treårsperiod. Finansieringen avses ske från ett nytt anslag till särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län m.m.

I de två motioner som har hänvisats till näringsutskottet avvisas regeringens förslag från motsatta utgångspunkter. Kostnaderna för eventuella insatser för sågverks- och trämanufakturindustrin bör kunna rymmas inom ramen för de av regeringen begärda särskilda regionalpolitiska medlen till länsstyrelsen i Norrbottens län, anføres det i motion 1987/88:A41 (m). I motion 1987/88:N54 (vpk) föreslås däremot att insatserna höjs med 90 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag, dvs. till 100 milj. kr. Beloppet 10 milj. kr. under en treårsperiod är enligt motionärernas mening alltför njuggt tilltaget; de ger uttryck åt en förmodan att regeringen anser sig kunna även framdeles acceptera nedläggning av sågverk i Norrbotten och otillräckliga insatser för vidareförädling i dem som drivs vidare.

Utvecklingsprogrammet för sågverks- och trämanufakturindustrin berörs också i motion 1987/88:A40 (fp), som har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet. I motionen föreslås – utan att därmed angelägenheten av åtgärder av denna typ ifrågasätts – att de av regeringen beräknade medlen ställs till länsstyrelsens förfogande. Motionärerna anser att bedömningarna görs bäst på regional nivå och att möjligheterna till en flexibel användning av medlen är större där.

Näringsutskottet ser positivt på regeringens förslag. Enligt utskottets mening finns det starka skäl också av allmän näringspolitisk natur för ett särskilt stöd till utvecklingen av träindustrin i de nordligaste länen. Såväl närheten till råvaran som råvarans höga kvalitet innebär goda förutsättningar för en långsiktigt lönsam industriell verksamhet. Till följd av branschens struktur behövs det emellertid vissa statliga insatser för att en positiv utveckling inom branschen skall komma till stand.

Näringsutskottet vill påpeka att de av regeringen föreslagna insatserna – sammanlagt 29 milj. kr. under en treårsperiod för de fyra nordligaste länen – inte ensamma kan få någon avgörande inverkan på branschens utveckling. De utgör en ytterst ringa del av branschens förädlingsvärde, som torde uppgå till omkring 2 miljarder kronor per år i de fyra länen. Den övervägande delen av de resurser som krävs för branschens omställning måste företagen själva svara för. Enligt näringsutskottets mening kan emellertid de särskilda statliga

insatserna initiera önskvärda förändringar.

Av det sagda följer att näringsutskottet inte biträder de två aktuella yrkandena i motionerna 1987/88:A41 (m) och 1987/88:N54 (vpk).

Näringsutskottet saknar anledning att kommentera vad som sägs i motion 1987/88:A40 (fp) om finansieringen av de föreslagna utvecklingsinsatserna.

Stockholm den 3 maj 1988

På näringsutskottets vägnar

Hadar Cars

Närvarande: Hadar Cars (fp), Ivar Franzén (c), Wivi-Annie Radesjö (s), Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Åke Wictorsson (s), Gudrun Norberg (fp), Per Westerberg (m), Bo Finnkvist (s), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk), Reynoldh Furustrand (s), Sven-Åke Nygårds (s), Lars Ahlström (m) och Leo Persson (s).

Avvikande meningar

1. Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser att den avslutande delen av yttrandet, fr.o.m. det stycke som börjar med "Näringsutskottet ser", bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning är selektiva statliga insatser till stöd för en viss bransch principiellt betänkliga, bl.a. därför att de alltid medför risk för konkurrenssnedvridning och felaktig allokering av resurser. I den mån de särskilda förhållandena i regionen anses motivera statliga insatser för sagverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län bör dessa insatser beslutas på regional nivå, dvs. av länsstyrelsen. Därigenom skapas vissa garantier för en riktig prioritering av de statliga insatserna för utveckling av näringslivet inom regionen. Näringsutskottet noterar att liknande synpunkter framförs i den till arbetsmarknadsutskottet hänvisade motionen 1987/88:A40 (fp).

Näringsutskottet anser alltså att det saknas behov av särskilda medel till ett av SIND administrerat program för träindustrin i Norrbottens län. Av det sagda följer att näringsutskottet avstyrker motion 1987/88:N54 (vpk) i berörd del. Motion 1987/88:A41 (m) tillstyrks däremot i motsvarande del.

2. Hadar Cars (fp) och Gudrun Norberg (fp) anser att den avslutande delen av yttrandet, fr.o.m. det stycke som börjar med "Av det", bort ha följande lydelse:

Även om näringsutskottet anser att ökade statliga insatser för sagverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län kan vara motiverade är det enligt utskottets mening olämpligt att särskilda medel för ändamålet ställs till SIND:s förfogande. Näringsutskottet instämmer alltså i vad som anförs i den till arbetsmarknadsutskottet hänvisade motionen 1987/88:A40 (fp) om att länsstyrelsens resurser för regionalpolitiska insatser bör ökas i motsvarande

mån. Såsom påpekas i denna motion görs bedömningarna bäst på regional nivå.

I viss mån liknande synpunkter framförs i motion 1987/88:A41 (m). Motionen avstyrks emellertid i denna del, då motionärerna inte synes räkna med någon ökning av länsstyrelsens resurser. Också motion 1987/88:N54 (vpk) avstyrks i berörd del.

3. Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet som börjar med "Näringsutskottet ser" och slutar med "och 1987/88:N54 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets mening är de av regeringen föreslagna insatserna för sågverks- och trämanufakturindustrin i Norrbottens län helt otillräckliga, särskilt såvitt gäller sågverken. I ett antal utredningar har SIND visat på behovet av kraftfulla åtgärder för att öka vidareförädlingen inom sågverksindustrin. Behovet är föranlett av bl.a. den ökande bristen på sågvirke, som särskilt i de nordligaste länen redan har lett till ett antal sågverksnedläggningar.

SIND:s förslag till åtgärdsprogram för de fyra nordligaste länen omfattar kompletterande statliga insatser under en treårsperiod dels för sågverksindustrin med 10 milj. kr. om året, dels för trämanufakturindustrin med ca 11 milj. kr. om året, dvs. med sammanlagt ca 63 milj. kr. under perioden. Regeringens förslag – inkl. de av riksdagen redan beslutade insatserna i Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län – innebär insatser av endast 29 milj. kr. SIND:s förslag om ytterligare stöd till investeringar i trätorkningsanläggningar med 100 milj. kr. under treårsperioden har inte ens kommenterats i propositionen.

Näringsutskottet bedömer, med instämmande i vad som anförs i motion 1987/88:N54 (vpk), att behovet av särskilda statliga insatser för träindustrin i Norrbottens län uppgår till 100 milj. kr. under en treårsperiod. De medel som anvisas för regionalpolitiska insatser i länet bör därför enligt näringsutskottets mening räknas upp i enlighet härmed. Nämda motion tillstyrks alltså i berörd del. Motion 1987/88:A41 (m) i motsvarande del avstyrks däremot.

